

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

Aukštųjų studijų fakultetas

UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra

Rasa Kavaliauskaitė

TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS ĮTAKA MENININKO IR PUBLIKOS KOMUNIKACIJAI

MAGISTRO DARBAS

Kuratorystės. Šiuolaikinio meno praktikos ir sklaidos magistro studijų programa

Darbo vadovas dr. Vytautas Michelkevičius

(parašas)

Recenzentas Tautvydas Bajarkevičius

Vilnius, 2015

AUTENTIŠKUMO DEKLARACIJA

Aš, Rasa Kavaliauskaitė, kandidatė VDA UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedros magistro laipsniui gauti, patvirtinu, kad šis baigiamasis darbas paremtas mano pačios tyrimais ir jame naudotasi tik tokia papildoma informacija, kuri nurodyta nuorodose, paaiškinimuose, šaltinių, literatūros bei lentelių ir paveikslų sąrašuose.

Patvirtinu, kad baigiamajame darbe nėra naudojamos kitų darbais to nenurodant ir nė viena baigiamojo darbo dalis nepažeidžia jokių asmens ar institucijos autorinių teisių. Taip pat nė viena baigiamojo darbo dalis nebuvo pateikta jokiai kitai aukštojo mokslo institucijai, kaip akademinis atsiskaitymas ar siekiant gauti mokslo laipsnį.

Rasa Kavaliauskaitė

TURINYS

ĮVADAS	4
1 dalis. TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS SAVYBĖS IR IŠŠŪKIAI	8
1. 1. Tiesioginės transliacijos techninės savybės	8
1. 2. Tiesioginės transliacijos komunikacijos iššūkiai	13
2 dalis. TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS ĮTAKA MENININKO IR PUBLIKOS KOMUNIKACIJAI	18
2. 1. Kūrybinis projektas: tiesioginės transliacijos poveikio tyrimas	18
2. 1. 1. Kūrybinis projektas: idėja ir lūkesčiai	18
2. 1. 2. Kūrybinis projektas: realybė	22
2.2. Konkrečių tiesioginės transliacijos pavyzdžių komparatyvistinė analizė	25
IŠVADOS	27
SANTRAUKA	27
SUMMARY	28
ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS	30
ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS	31
PRIEDAS NR. 1	36
PRIEDAS NR. 2	40
PRIEDAS NR. 3	42
PRIEDAS NR. 4	44
PRIEDAS NR. 5	47
PRIEDAS NR. 6	52
PRIEDAS NR. 7	53

IVADAS

Tiesioginė transliacija viena iš daugelio naujų medijų sukurtų priemonių, kuri gali būti tinkama kurti menui. Kaip ji veikia ir kokias atneša galimybes meno kūrimui ir sklaidai? Menininko santykiui su publika?

Šis magistro darbas – tiesioginės transliacijos poveiko komunikacijai tarp menininko ir publikos tyrimas.

Įtakos. Pirmi impulsai, atvedę iki šios temos pasirinkimo buvo darbas šiuolaikinio meno galerijoje, kur pastebėjau, kad parodos lankytojas neretai negali suvokti meno kūrinio neperskaitęs jo aprašymo/paaiškinimo, menininkai dažnai tikisi, kad kūriniai kalbės už juos, arba bus paaiškinti menotyrininkų, kuratorių ar kitų meno lauko specialistų, o individualios patirties išraiška esantys kūriniai tampa dilema publikai norint perprasti į kūrybos procesų aiškinimą nelinkusių menininkų kūrybą. Taip pastebėjau, kad komunikacija, bent jau Lietuvos meno lauke, yra sutrikusi, kas sukėlė norą pasidomėti komunikacijos teorijomis ir surasti būdą tokiai situaciją spręsti.

Atkreipti dėmesį būtent į tiesioginę transliaciją paskatino ir praktika *Pixelache Helsinki* organizacijoje Suomijoje, kur mano praktikos metu kaip tik pradėta internetu transliuoti renginius, kas paskatino mane atkreipti dėmesį į tokį komunikacijos pobūdį, bei susimąstyti, kad įvairios technologijos, tapusios mūsų kasdienybės dalimi, gali būti ta trūkstama grandis, kurią pasitelkiant galima bandyti stiprinti meno lauko dalyvių komunikaciją.

Problema: Kokiomis strategijomis reikėtų vadovautis, norint efektyviausiai išnaudoti tiesioginę transliaciją menininko-publikos komunikacijos aspektais?

Tyrimo objektas: performatyvūs medijų projektų pavyzdžiai, naudojantys tiesioginę transliaciją kaip pagrindinę kūrybos, sklaidos bei komunikacijos su publika priemonę.

Darbo tikslas – ištirti tiesioginės transliacijos galimybes užmegzti/sustiprinti ryšiams tarp menininko ir publikos. Šiam tikslui pasiekti pasitelkiu šiuos uždavinius:

- Išnagrinėti tiesioginei transliacijai būdingas savybes.
- Atrasti ir išskirti veiksnius turinčius įtakos komunikacijai tarp menininko ir publikos tiesioginės transliacijos metu.

- Ištirti kaip galima būtų efektyviau išnaudoti tiesioginę transliaciją meno kūrimo, sklaidos ir menininko-publikos komunikacijos aspektais.

Garsus amerikietis medijų tyrinėtojas John Durham Peters 2014 m. vasario pabaigoje - kovo pradžioje skaitomų paskaitų apie medijas Vilniaus universitete¹ metu teigė, kad žmogus su pasauliu gali susidurti tik technologijų dėka, technologijomis laikant visa, ką žmogus yra sukūręs. Tad technologijos, plačiąja prasme, ir yra mūsų natūralus buvimo su pasauliu būdas. Panašiai jau beveik prieš pusę amžiaus teigė vienas pirmųjų medijų teoretikų, kanadietis Marshall McLuhan, teigęs, kad medijos yra žmogaus tęsiniai². O kalbant apie šiuolaikinę visuomenę neišvengiamai susiduriame su taip vadinamosiomis naujosiomis medijomis, ne tik veikiančiomis mūsų kasdienybę ir patirtis, bet ir keičiančiomis mūsų pasaulėvaizdžius.

Naudoti šaltiniai ir literatūra

Kadangi šis magistro darbas glaudžiai susijęs su kompiuterinėmis technologijomis, internetu ir įvairiomis jo socialinėmis platformomis, pasirinkti tinkamą literatūrą nelengva, nes ji lengvai gali svyruoti nuo kompiuterijos iki medijų studijų, nuo komunikacijos teorijų iki internetinių forumų. Be to, esant dideliems technologiniams pokyčiams, esama literatūra sensta gana greitai, tad rėmiausi, mano manymu, pakankami išsamiomis, įvairius procesus aiškinančiomis knygomis, tokiomis kaip medijų studijų vadovėliais galimus vadinti *New media: a critical introduction*, Lev Manovich *Naujųjų medijų kalba* bei tokiais klasikiniiais veikalais, kaip Marshall McLuhan *Kaip suprasti medijas: Žmogaus tęsiniai*, ar John Fiske *Įvadas į komunikacijos studijas*. Rašant taip pat stengiausi remtis tyrimais menininko ir publikos komunikacijos klausimu, bei stebėti realiu laiku vykstančias bei archyvuotas transliacijas.

Plačiai naujųjų medijų terminologiją ir esmines medijų studijų problemas aptarianti knyga *New media: a critical introduction* tapo pirmuoju laipteliu bandant suvokti naujųjų medijų problematiką, bei ieškant prieigos taškų kalbėti apie tiesioginę transliaciją. Kadangi dauguma šaltinių ir literatūros prieinama anglų kalba, lietuviškas Lev Manovich knygos *Naujųjų medijų kalba* leidimas padėjo surasti tam tikrų reikalingų anglišų terminų lietuviškus atitikmenis.

Terminologija

Visa, ką galima apibrėžti naujųjų medijų sąvoka, yra daugiau mažiau susiję su internetu. Šiame magistro baigiamajame darbe aktualiausia interneto funkcija – transliavimas, kuriam bus

¹ <http://www.universitetozurnalistas.kf.vu.lt/2014/02/j-durham-peters-paskaitos-kaip-suprasti-medijas-mediju-teorijos-ir-technologijos-filosofijos-sankirtos/> [žiūrėta 2014-04-20]

² Marshall McLuhan *Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai*

skiriama daugiausiai dėmesio. Skirtingos transliavimo rūšis/būdus Lietuvių kalboje greičiausiai visus tiesiog vadintume transliavimu, tad norėdama detalizuoti, vis naudosi angliškus terminus, pirmiausia bandydama paaiškinti jų skirtumus. Dėl terminologijos gausos, jos apibrėžimą pagal reikalingumą atskleisti pagrindines magistro darbo idėjas nukeliu dėstymo dalį, čia tik trumpai užsimindama, kad šiame darbe tiesiogine transliacija vadinu *Webcast* ir būtent joje man ir rūpi išsiaiškinti menininko ir publikos santykį.

Aktualumas

Įvedus į *Google* paiešką žodžius „Tiesioginė transliacija internetu“ galima rasti nemažai lietuviškų sportui skirtų kanalų, taip pat internetinių seminarų bei internetu pasilekiamų televizijos laidų (kas yra įdomu, nes visiškai pasikeičia televizijos žiūrėjimo procesas, visos laidos tampa vienodai pasiekiamos, galima pasiekti anksčiau buvusių laidų archyvą, kas yra neįmanoma žiūrint televiziją per televizorių). Palyginus su sporto tiesioginių transliacijų ar internetinių seminarų mastu meno pasaulyje tai yra dar gan marginalus reiškiny, nors darosi vis aktualesnis.

2008 metais įsikūrė Transliavimo muziejus³ (angl. – *Streaming Museum*), bendradarbiaudamas su meno, mokslo ir socialiniais centrais, organizuojantis medijų menų renginius virtualioje erdvėje bei viešosiose erdvėse septyniuose žemynuose.

Šiomet tiesioginės transliacijos ima populiarėti ir Lietuvoje. Keliais šiais metais vykusių tiesioginių transliacijų pavyzdžiais galėtų būti *Mint Vinetu* 2015.05.15 vykusio *Pamirštų eilėraščių vakaro* tiesioginė transliacija.⁴ Be to tiesioginės transliacijos ateinančią madą liudija ir tokie reiškiniai, kaip kad Lietuvos dailininkų sąjungos galerijoje neseniai veikusi tapytojo Vytauto Dubausko paroda pavadinta *Tiesioginė transliacija*. Pasak menininko „Tai reiškia norą kalbėti aktualiai, transliuoti tai, kas iš tiesų vyksta aplink mus.“⁵ Apie tiesioginės transliacijos renginius svarsto ir *Young Poor Artists* menininkų kolektyvas. Tad galima daryti išvadą, kad tiesioginės transliacijos yra aktualus reiškinys Lietuvos kultūros lauke.

Viena iš priežasčių turbūt yra ta, kad transliavimo technologija stipriai paprastėja ir pinga, o jos dėka galima pritraukti ir specifines nišines auditorijas dalyvauti renginiuose per atstumą. Todėl daugiau galima surasti tiesioginių renginių transliacijų, nei tiesioginių transliacijų kaip renginių. Nors skamba labai panašiai, iš tiesų šios savokos atstovauja skirtingus reiškinius. Tiesioginė renginio transliacija, tai transliacija renginio, kuris ir netransliuojant jo vyksmo internetu yra savarankiškas renginys, kuriame galima dalyvauti atėjus į jo fizinę vyksmo vietą. Tuo tarpu

3 <http://streamingmuseum.org/>

4 Prieiga internete: <https://www.youtube.com/watch?v=NAgtVT2AxIU> [žiūrėta 2015.05.18]

5 <http://www.artnews.lt/vytauto-dubausko-kurybos-paroda-tiesiogine-transliacija-dailininku-sajungos-galerijoje-28122>

tiesioginė transliacija kaip renginys nurodo, kad jos tiesioginis transliavimas internetu ir yra esminis faktorius šiam renginiui įvykti. Jo fizinė vieta gali būti fiziškai nepasiekiamą arba renginio trukmė gali būti per ilgą, kad būtų įmanoma fiziškai jame išbūti arba kiti faktoriai gali būti lemiantys fizinio dalyvavimo renginyje apribojimus. Šiame magistro darbe mane domina būtent pastarasis tiesioginių transliacijų tipas, kuris, rodos, yra retesnis.

Tyrimo metodai – kokybinė ir kiekybinė turinio analizė (*content analysis*), taikyta literatūrai, šaltiniams, organizatorių ir žiūrovų/dalyvių liudijimams (priedai nr. 1-3); pusiau struktūruoto interviu metodas (interviu su Ernest Truely, *Polymer Scrap* tiesioginės transliacijos sumanytoju); komparatyvistinė abiejų nagrinėjamų tiesioginių transliacijų analizė.

Kadangi mane domina komunikacijos procesas tarp menininko ir publikos, šiame darbe daugiausia nagrinėju du tiesioginės transliacijos pavyzdžius: *Polymer Scrap* 72 valandų transliaciją iš *Polymer* kultūros fabriko, esančio Taline, Estijoje⁶ ir savo pačios kartu su komanda vykdytą projektą *V. D. A. - Virtuali dailės akademija*.⁷ Šie pavyzdžiai pasirinkti būtent dėl to, kad šio magistro darbo autorė pirmuoju atveju turėjo galimybę stebėti tiesioginę transliaciją kaip žiūrovė, bei aktyviai įsitraukti į transliacijos veiksmą, taip tapdama dalyve, bei įkvėpta šios transliacijos organizavo antrąjį projektą, taigi atsidūrė kitoje tiesioginės transliacijos pusėje. Tai yra svarbu, kadangi, šiame magistro darbe nagrinėjamiems tiesioginių transliacijų pavyzdžiams būdingas performatyvumo aspektas, o pasak knygos *Performatyvumo estetika*, laiko menų, tokių kaip teatro pasirodymai, spektakliai ar performansai techninė dokumentacija sugeba išsaugoti ateičiai tik įvykio turinio vystymąsi laike bei vizualinius aspektus, tačiau visiškai negali perteikti to, ką autorė vadina kūrinio medžiagiškumu, kuriam perteikti, kaip teigiama, yra būtina autentiška vyksmo dalyvio patirtis – liudijimas.⁸ Tad abu tiesioginės transliacijos pavyzdžiai šiame darbe pasitelkti ir todėl, kad yra galimybė pateikti bei išnagrinėti tiek menininko/organizatoriaus, tiek žiūrovo/dalyvio liudijimus, kurie pateikti šio magistro darbo prieduose.

Darbo struktūra

Magistro darbą suskirsčiau į kelias dalis. Pirmoje dalyje aptariu tiesioginės transliacijos technines savybes, vėliau pereinu prie esminių komunikacijos teorijų, kurios yra susijusios tiek su technine charakteristika. Nagrinėju tiesioginės transliacijos galimybes naudojimui meno tikslams.

Antroje darbo dalyje analizuojau savo kūrybinio projekto eigą ir pasėkmes bei pereinu prie

6 Transliacijos dokumentacija prieinama internete: <http://bambuser.com/search/polymer+scrap>

7 Transliacijos dokumentacija prieinama internete: <http://www.gerovesdarykla.lt/vda/> (oficialus transliacijos puslapis) arba *Bambuser* platformoje: <http://bambuser.com/channel/VirtualiDailėsAkademija>

8 Erika Fisher-Lichte *Performatyvumo estetika* p. 128-129

komparatyvistinės analizės su gerokai didesnio pasisekimo sulaukusia panašaus pobūdžio transliacija, bandydama išryškinti jų panašumus ir skirtumus bandydama atrasti būdus komunikacijai tiesioginėje transliacijoje pagerinti.

1 dalis. TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS SAVYBĖS IR IŠŠŪKIAI

1.1 Tiesioginės transliacijos techninės savybės

Įvade užsiminiau, kad šio darbo ribose tiesiogine transliacija laikau anglišką terminą *webcast*. *Webcast* – tai kompiuteryje matomas medijų perdavimas, internetu naudojantis transliavimo (*streaming*) technologija. Šis pavadinimas kilo nuo interneto (angl. - *World Wide Web*, reiškia platus pasaulinis tinklas) ir išpopuliarėjo XX a. 10 dešimtmečio viduryje. Vienas pagrindinių tiesioginės transliacijos bruožų – rodymas realiu laiku, t. y. tai kas rodoma jos metu vyksta tuo metu kai žiūrovas ją stebi. Kadangi yra tiesioginė, dažniausiai nėra galimybės atsukti atgal ir pažiūrėti anksčiau buvusio elemento, kol medžiaga nėra archyvuota. Archyvuota medžiaga gali būti peržiūrima bet kuriuo metu.⁹

Webcasting gali būti vadinamas ir televizijos programos paralelinis transliavimas internetu, bet visgi dažniausiai šis terminas naudojamas nurodant į virtualią prezentaciją. Kitaip nei televizinė transliacija, tiesioginė internetinė transliacija kol kas dar neturi nustatytų standartų, todėl ją gali naudoti įvairesnės platformos bei platesnis tiekėjų ratas, tokiu būdu padarydami transliacijas labiau pasiekiamas plačiajai publikai.

Tiesioginė transliacija suteikia žiūrovui galimybę rinktis specializuotą turinį bet kuriuo metu, o tiekėjams nebūtina įtikti daugumai, kad būtų rodomi. Šis aspektas turbūt vienas svarbiausių galvojant apie tiesioginės transliacijos pritaikymą meno kūrimui. Tačiau, dėl to, kad netaikomi tokie pat aukšti reikalavimai kaip televizijoje, gali būti prastesnės kokybės techniniais bei turinio aspektais, bei palengvinti klaidingos informacijos sklaidą, kas gali būti tiek puikus metodas kelti sumaištį, tiek realizuoti su fikcija susijusius meninius projektus.

Populiarėjant plančetingiems kompiuteriams ir kitiems mobiliems įrenginiams padidėja naudotojų mobilumas, o kartu ir lengviau po vieną pasiekti dideles žmonių mases. Internete esantis

9 Čia ir toliau tiesioginės transliacijos apibrėžimas suformuotas naudojantis šiais tinklalapiais:
http://www.thestreamingnetwork.com/event_webcasting/faq.html;
http://www.ehow.com/info_8170886_differences-between-broadcasting-webcasting.html;
http://www.ehow.com/about_6595691_difference-between-webcasts-podcasts.html;
http://www.ehow.com/facts_6187065_difference-between-webcast-podcast.html; <http://www.quora.com/What-is-the-exact-technological-difference-between-broadcasting-and-streaming>

turinys koduojamas duomenų paketais, kurie multimedijų grotuvų iškoduojami, tad greitis priklauso nuo interneto pralaidumo (*bandwidth*), kuris rodo kiek informacijos gali būti išsiųsta ir gauta per nustatytą laiką. Todėl, norint užtikrinti nepertraukiamą transliaciją, reikalingas didelis interneto greitis. Vienu metu prisijungusių žmonių kiekis veikia transliacijos kokybę, kas daro ją sunkiai nuspėjamą, tad kuo daugiau tiesiogiai transliaciją stebinčių, tuo prastesnė gali būti jos kokybė.

Tiesioginė transliacija yra gerokai pigesnė nei dideli žmonių susibūrimo renginiai, kuriuos iš dalies ir bando pakeisti. Vienas jos pagrindinių privalumų lyginant su fiziniame erdvėje vykstančiais renginiais, yra jos logistika. Tiek transliuoti, tiek žiūrėti galima iš bet kokios vietos turinčios pakankamą interneto ryšį. Pati transliavimo technologija pinga. Kai kurie tinklalapiai gali pasiūlyti pradėti transliuoti už nedidelę kainą arba visai nemokamai susikūrus paskyrą ir turint kompiuterinę kamerą arba išmanųjį telefoną, nors skirtingos platformos gali siūlyti skirtingas paslaugas. Daugelis platformų siūlo ir pokalbių (*chat*) skiltį, kurioje prisiregistravę arba ne žiūrovai gali užduoti klausimus, pateikti komentarus ir pasiūlymus, kas į tai reaguojant transliacijos vedėjui gal sukurti interaktyvią patirtį, darančią įtaką transliacijos turiniui.

Interaktyvumas, viena iš tiesioginei transliacijai būdingų savybių, kuria ji dalinasi su kitais naujųjų medijų reiškiniiais. Remiantis gan išsamia įvairias naujas medijas analizuojančia knyga *New media: a critical introduction*, galima teigti, kad naujas medijas nuo senųjų skiria šie pagrindiniai požymiai: skaitmeniškumas, interaktyvumas, hipertekstualumas, virtualumas, įtinklinimas, simuliacija.¹⁰ Paranku išskleisti aukščiau paminėtas savokas, atkreipiant dėmesį kaip jos pasireiškia tiesioginėje transliacijoje.

Skaitmeniškumas apibrėžiamas kaip priešprieša analogiškumui. Skaitmeninimo procese visa informacija paverčiama skaičiais, ir gali keliauti įvairiais internetiniais kanalais, būti perrašoma įvairiomis laikmenomis, ir, prireikus, atkurama materialiu (daiktiniu) pavidalu. Tuo tarpu analoginiame reproduktivinio procese materialus objektas tampa kitu materialiu objektu, veikiamu fizikos ir chemijos dėsnių, kuris dar ir atkuriamas visas, kai tuo tarpu kiekviena skaitmeninio duomens dalis (pikselis) yra koduota atskirai, tarsi nepriklausomai viena nuo kitos ir atskirai gali būti keičiama ir reprodukuojama¹¹.

Skaitmeniškumas be abejonės yra viena svarbiausių sąlygų tiesioginei transliacijai egzistuoti. Skaitmeninių formatų dėka galimas tiesioginei transliacijai būtinas spartus duomenų perdavimas, o archyvuotą transliacijų medžiagą galima peržiūrėti iš betkurio jos taško.

Interaktyvumas apibrėžia galimybę įsitraukti į vyksmą. Taigi, galbūt gali būti vartojamas kaip priešprieša pasyvumui. Interaktyvumas kalba apie didesnę naudotojo įsitraukimą į naujųjų

10 Martin Lister, Jon Dovey, Seth Giddings, Iain Grant, Kieran Kelly. *New Media: a Critical Introduction: Second Edition*, p. 10.

11 *New Media* ... p. 16-19.

medijų tekstus, labiau nepriklausomą ryšį su žinių šaltiniais, individualizuotą medijų naudojimą ir didesnę galimybę rinktis, arba bent jau suteikiant galimybę vienu metu rinktis iš kelių veiksmų sukuriamą interaktyvumo iliuziją¹². Interaktyvumo sąvoka taip pat nurodo, kad publika tiesiogiai įsitraukia ir keičia vaizdus ir tekstus, kurie juos pasiekia, todėl naujų medijų publika yra daugiau vartotojai nei žiūrovai. Tik jų įsitraukimas kuria multimedijos tekstų prasmę, o pats įsitraukimo procesas gali būti labai įvairus, nuo kompiuterio pelės vedžiojimo ir paspaudimo tam tikruose segmentuose, iki žaidimo ir eksperimentavimo prieinamais duomenimis¹³.

Tiesioginėje transliacijoje įmanomas interaktyvumo lygmuo gali ne tik žiūrovus paversti vartotojais, bet ir dalyviais, transliacijos autoriui lygiaverčiais turinio kūrėjais. Lars Qvortrup savo staipsnyje *Digital Art and Design Poetics* mini Wibroe, Nygaard ir Andersen 2001 metų studiją, pasak kurios egzistuoja 3 interakcijos lygiai (3D pasaulyuose): kinetinis (pvz.: valdymas kompiuterio pele), siužetinis (kai dalyvis gali kontroliuoti kada kokia informacija taps aktyvi), ir trečiasis, pats aukščiausias lygis – istorijos arba meno kūrinio kūrimo lygmuo, kuomet galima valdyti esminius naratyvo pokyčius.¹⁴ Tiesioginė transliacija suteikia galimybę žiūrovui jam norint (ir transliacijos autoriui leidžiant) įsitraukti pačiu aukščiausiu lygmeniu ir tapti turinio kūrėju.

Hipertekstualumas apibūdina nenuoseklius ryšius tarp bet kokių duomenų, pasiekiamus kompiuterio pagalba. Kadangi „hyper“ iš graikų kalbos reiškia „virš“ arba „už ribų“, hipertekstas apibūdina tekstą, kuris atveria nuorodų į kitus tekstus, kurie yra virš arba už paties teksto ribų, tinklą. Išnašos, santraukos, bibliografijos gali būti suprantamos, kaip hiperteksto priešistorė, nes veda skaitytoją už paties teksto ribų į kontekstinant informaciją. Galime apibrėžti hipertekstą kaip kūrinį, sudarytą iš atskirų materijos vienetų, kurių kiekvienas turi tam tikrą skaičių kelių į kitus vienetus. Kadangi kiekviena teksto dalis lengvai pasiekama skaitytojui, galime sakyti, kad jos visos yra vienodu atstumu nuo jo. Hiperteksto terminas persikloja ir su hipermedialumo sąvoka, apibūdinančia heterogenišką erdvę, kur reprezentaciją nėra langas į pasaulį, o langas atsiveriantis į kitas reprezentacijas ir medijas. Hipertekste nėra vienintelio „tikro“ būdo kaip prieiti prie teksto. Kadangi kiekviena teksto užuomazga neša tam tikrą skaičių nuorodų, kurios veda į skirtingus darinius, skaitytojui siūloma multilinijinė patirtis.¹⁵

Tiesioginė transliacija pati savaime nėra hipertekstuali. Ji gali nepateikti jokių tiesioginių nuorodų į kitus tekstus, transliacijas, medijas. Tačiau hipertekstualumas galėtų būti naudojamas kaip transliacijos autoriaus strategija. Kadangi tiesioginė transliacija norėdama pasiekti didžiausią įmanomą žiūrovų skaičių gali naudoti daugiau nei vieną platformą, įtraukti socialinių medijų ir kitas

12 *New Media...* psl. 21

13 *New Media...* psl. 22

14 *Digital Media Revisited: Theoretical and Conceptual Innovation in Digital Domains* p. 257-258.

15 *New Media ...* psl. 25-30.

platformas, tai galėtų būti nuoroda į hipertekstualumą, tad hipertekstualumas nebūtinai yra bet nesunkiai gali būti tiesioginės transliacijos dalis.

Įtinklinimas, arba priklausymas tinklui, apibūdina naujosios medijos būdingą decentralizaciją. Tinklams būdingas segmentavimas, kuris pakeitė medijų ir komunikacijos procesus. Internetas yra didžiausias tinklas savyje talpinantis kitus tinklus, tokius kaip pasaulinis tinklas (t.y. www), intranetai, virtualaus mokymosi aplinkos, socialiniai tinklai, blogai, įvairūs forumai, el. pašto naujienlaiškų sąrašai ir kt. yra įvairių dydžių ir sudėtingumo tarpusavyje susijungę tinklai. Šis tinklas nebėra pasiekiamas tik iš stacionaraus kompiuterio, bet yra bevielis, pasiekiamas mobiliais įrenginiais: GPS prietaisais, mobiliaisiais telefonais, nešiojamais kompiuteriais, planšetėmis, tokiu būdu „išsivysčiusiame“ pasaulyje beveik nepalikdamas zonų, kurios būtų laisvos nuo medijų. Palyginus televizijos ir radijo transliavimo (perdavimo iš centro į periferiją) sistemas su kompiuterio serveriu (daug įvesties ir išvesties jungčių) matomi didžiuliai skirtumai.¹⁶

*Šiandien Internetas gali būti matomas kaip globalinė paskirstyta tarpusavyje susijusių tinklų sistema, leidžianti atsirasti plataus masto komunikacijos sekoms ir tuo pačiu prižiūrinti, kontroliuojanti, stebinti šią komunikaciją, kad maksimaliai padidintų perdavimo sėkmę. Žvelgiant sociologiškai, Internetas siūlo, kad visuomenė susideda iš abipusiai autonomiškų, funkciškai uždarų sistemų – socialinių sistemų, kurios save reprodukuoja – kurios nėra moraliai integruotos, kaip priešmoderniais laikais, bet paprasčiausiai sujungtos per struktūrines jungtis. Internetas siūlo globalią visuomenių visuomenę be globalios kontrolės.*¹⁷

Tiesioginė transliacija irgi yra įtinklinta, priklausanti tinklui. Ji funkcionuoja tik būdama tinkle, nes be jo negalėtų būti tiesioginė. Taigi įtinklinimas yra būdingas tiesioginės transliacijos prigimčiai bei daro didžiulę įtaką jos sklaidos galimybėms.

Virtualumas – sudėtinga kompleksinė sąvoka, kurios suvokimas ir vartoseną nuolat kinta. Kažkada šis žodis žymėjo kažką kas yra „beveik kaip“ tikrovė, tačiau dabar jis vartojamas kaip „simuliuoto“ sinonimas ir iš „nepilnos realybės versijos“ pakeitė prasmę į alternatyvią tikrovę arba net „geriau nei tikrovę“. Virtuali erdvė gali būti vieta identifikacijai išreikšti arba vieta kur galima operuoti kitais vaidmenimis. Įtinklintose, technologiškai intensyviose visuomenėse vis dažniau susiduriame su perėjimais tarp tikrovės ir virtualios realybės. Savo būvimu šios realybės (daugiasensorinė virtuali realybė ir interneto komunikacijos ryšys) sukuria santykius tarp naujųjų medijų technologijų, mūsų patirties ir suvokimo erdvės, kūniškumo ir identiteto aspektais keliančiais daug klausimų, nes jų susijungimas sukeltų pilną sensorinį įsitraukimą su visišku kūniškumo

16 New Media... psl 32-33.

17 Digital Media Revisited... psl. 462.

nutolimu. Tačiau visiškas kūno perkėlimas technologiškas vis dar nėra įmanomas, o vietoj to jį įvairiais skaitmeniniais pavidalais atstoja kiti kūnai (pvz.: avatarai). Patirtis gaunama veikiant per atstumą robotų arba simuliacijos pagalba, angliškai vadinama *telepresence* (telebūtis, virtuali būtis?).¹⁸

Tiesioginė transliacija, nors ir sukuria naują komunikacinę erdvę ir naujus santykius tarp dalyvių, pati nėra virtuali realybė, visų pirma jau todėl, kad jos erdvė (iš žiūrovo perspektyvos) gali būti, bet nebūtinai yra patiriama trimatė (3D), be to, nebūtinai siekiama atkurti kitus žmogaus kūno pojūčius, visais atvejais yra dominuojama regos. Publikai įsitraukti į transliaciją naudojami interaktyvūs metodai, tačiau atstovavimo formos panašesnės į žemiau esančias simuliacijos apibrėžime. Virtualumas tiesioginėje transliacijoje labiau galėtų reikštis, kaip taktiliškos patirties nebuvimas, negalėjimas fiziškai (materialiai) prisiliesti. Galbūt tai yra trūkumas, kurį galėtų išpildyti virtualios realybės technologijų įtraukimas į tiesioginę transliaciją. Galbūt šiame virtualios realybės ir tiesioginės transliacijos susiliejime ir slypi dar neišnaudotas šios transliavimo priemonės potencialas.

Simuliacija. Dažnai šis terminas suvokiamas, kaip „imitacija“ arba „reprezentacija“ (o tarptautinių žodžių žodyne išvis yra apibrėžta kaip „melagingas tikrovės vaizdavimas, norint suklaidinti, apgauti; apsimetimas, norint ko nors išvengti“¹⁹), asocijuojasi su iliuzija, netikrumu, dirbtinumu, todėl suvokiamas, kaip nepilna arba net paviršinė kažko tikro, autentiško kopija. Nors simuliacija yra dirbtinė, sintetinė, sukurta, ji nėra netikra ar iliuzinė. Gamybos, sintezės procesai yra tikri ir kuria naujus realius objektus. Kompiuterinio žaidimo erdvė nebūtinai imituoja esamą erdvę ir gyvas būtybes, bet ji egzistuoja. Suvokiant, kad ne visos simuliacijos yra imitacijos, tampa lengviau jas suvokti kaip dalykus, o ne kaip dalykų reprezentaciją. Simuliacijos egzistuoja neatsižvelgiant į tai ar jos mus apgauna ar ne. Simuliacija jau yra tikra iki tol, kol ką nors imituoja ar reprezentuoja.²⁰

Tiesioginei transliacijai labai tinka aukščiau esantis simuliacijos apibrėžimas. Tam tikra prasme ji gali simuliuoti buvimą tam tikroje fizinėje erdvėje. Tačiau tiesioginės transliacijos erdvė gali būti ir simuliuota, tai yra neesanti fiziškai, negalima patirti būnant joje fiziniu kūnu. Vėlgi bandant išskirti simuliacijos tiesioginėje transliacijoje aspektus jie vistiek pradeda pintis su virtualumu. Taip yra todėl, kad nepaisant bandymo išskirti, visi šie bruožai tiesioginėje transliacijoje gali paraleliai ir įvairiai vienas kitą papildyti. Visgi tęsiant simuliacijos/virtualumo temą, tiesioginės transliacijos erdvė ir vyksmas nėra iliuziniai. Net jeigu erdvės klausimas yra keblus, ji neabejotinai yra pririšta prie laiko dimensijos. Ji yra apribota laiko ir besiskleidžianti laike.

18 *New Media* ... psl. 35-37.

19 Tarptautinių žodžių žodynas, Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985

20 *New Media* ... psl. 38-43.

Tiesioginė transliacija yra demokratiška priemonė transliuoti savo paties turinį. Galima ginčytis dėl jos naujumo, nes ji savyje talpina nuorodas į priešistorę: televiziją – centralizuotą informacijos sklaidos sistemą iš centro į periferiją, *Skype* tipo programas sinchroninei komunikacijai interneto pagalba vykti, iš esmės panaikinančiai erdvinio atstumo problemą, mokamus tinklalapius „suaugusiems“, kur turinio vartotojas gali būti ne tik pasyviai stebėti ir mėgautis prieš jo akis ekrane besivystančiam turiniui, bet ir turi galimybę jį keisti išreiškdamas savo pageidavimus sinchroninio susirašinėjimo metu.

Žinoma, tiesioginėje transliacijoje gali atsirasti ir nemažai technologinių problemų. Kad transliacija vyktų be trukdžių, kurie trikdytų ryšio užmegimą ir publikos įsitraukimą, turi derėti ne tik programinės įrangos, bet reikia ir atitinkamo interneto duomenų siuntimo greičio bei pralaidumo. Šiems parametrams esant per žemiems transliacijos sinchroniškumas gali sutrikti, o kartu galima prarasti ir publikos dėmesį.

Kita technologinė problema, kad turinio kūrimui dažnai neužtenka vienos platformos, tad kūrėjui neretai reikia šokinėti iš vienos platformos į kitą ir gali nukentėti kuriamo turinio kokybė. Nors nemažai tiesioginės transliacijos paslaugas siūlančių tinklalapių turi integruotą sinchroninio susirašinėjimo galimybę (pokalbių (*chat*) skiltį), neretai ja naudotis gali tik tame tinklalapyje registruoti vartotojai, kas labai sumažina aktyvaus publikos dalyvavimo galimybę, mat specialiai dėl vieno įvykio susikurti paskyrą, kad ir nemokamą, tinklalapyje, kuriuo neketini naudotis yra paprasčiausiai pernelyg nepatogu. Kad žmonės noriai dalyvautų transliacijoje, ji turi būti patogi, lengvai pasiekama, todėl neišvengiamas bent kelių platformų naudojimas. Kartu tai atspindi ir tai ką vadinome įtinklinimu, nes vartotojai patys turi tam tikrus internetinio turinio vartojimo įpročius, jie renkasi vienas, o ne kitas programas, tinklalapius, platformas, dėl įvairių priežasčių: įpročio, patogumo, nes jos populiarios vartotojo aplinkoje, nes atitinka kažkokius specifinius jų pomėgius. Papildomos platformos neretai įtraukia kokio nors vieno ar kelių socialinių tinklų naudojimą (pvz.: *Facebook*, *Twitter*), sinchroninio ar asinchroninio susirašinėjimo platformą (pvz.: *Skype*, *IRC*), gali netgi kviesti auditoriją atvykti ir į realią fizinę vietą iš kurios vyksta transliacija ir taip fiziškai sudalyvauti pačioje transliacijoje, kas gali pasirodyti patrauklu tam tikrai auditorijos daliai. Tad komunikuojant tik vienoje platformoje, labai didelė potencialios auditorijos dalis tiesiog net nežinotų, apie vykstantį įvykį. Čia dar pasireiškia ir informacijos pertekliaus internete aspektas, nes negali būti tikras, kad net naudojantis keliomis skirtingomis platformomis, tavo žinutė bus pasiekta tikslinės auditorijos, nes ją tuo pačiu metu pasiekia didžiulis informacijos srautas iš skirtingų šaltinių. Transliacijos pasiekiamumą gali mažinti ir technologinių įgūdžių stygius, kalbos barjeras, laiko zonos skirtumai.

Taigi, tiesioginei transliacijai būdingos dauguma pagrindinių naujųjų medijų savybių, iš

kurių technologiškai svarbiausios turbūt yra skaitmeniškumas ir įtinklinimas, o transliacijos turiniui bei komunikacijai – interaktyvumas ir simuliacija. Vienos didžiausių technologinių kliūčių yra tiesioginė priklausomybė nuo interneto greičio, kas gali turėti įtakos ir komunikacijai.

1. 2. Tiesioginės transliacijos komunikacijos iššūkiai

Meno pasaulyje ilgą laiką komunikacija tarp menininko ir jo publikos buvo netiesioginė. Viduramžiais bažnyčiose žiūrėdami į vitražus ar altorinius paveikslus tikintieji greičiausiai visai negalvojo kas sukūrė paveikslą, svarbi buvo tik žinutė, religinis siužetas, vaizduojantis sceną iš Biblijos ar šventųjų gyvenimo. Nesvarbu kas šią sceną sukūrė, ji buvo laikoma „tikra“, o ne menininko interpretuota, kokia iš tiesų buvo. Menininkas buvo suprantamas kaip įrankis, įkvėptas žmogus galintis atvaizduoti tikrovę. Šiuo menų istorijos periodu, kuris tęsėsi iki beveik XX a. publika neturėjo galios komunikuoti su menininku. Aišku galima paimti italų baroko menininko tapytojo Caravaggio pavyzdį, kai jo altorinis paveikslas *Mergelės Marijos mirtis* liūdino žmones, nes buvo per daug realistiškas, per daug primenantis jų pačių gyvenimą. Bet aiškūs konfliktai tarp menininko ir publikos atsiranda XIX a. pab. kartu su naujos menų kalbos paieškomis, optikos atradimais pritaikomais impresionistų, fotografijos atsiradimu. Staiga publika ima nesuprasti, ką menininkas nori pasakyti, formuojasi konfliktas, o kartu ir naujos menininko ir publikos komunikacijos galimybės. Kaip dabar matome iš istorinės perspektyvos, modernusis menas ir toliau aštrina komunikacijos konfliktą. Menas, kuris iškelia trukdžių estetiką pradeda banalybės ir klišių žaidimą, leidžiant jiems suformuoti naujas struktūras.²¹

Pasak J. Fiske knygos *Įvadas į komunikacijos studijas*, egzistuoja 2 pagrindinės komunikacijos mokyklos: proceso ir semiotinė.

Pirmajai komunikacija yra pranešimų perdavimas. Ji tiria, kaip siuntėjai ir gavėjai užkoduoja ir iškoduoja, kaip perdavėjai naudoja komunikacijos kanalus ir priemones. Ji užsiima tokiais dalykais kaip efektyvumas ir tikslumas. Ji laiko komunikaciją procesu, kurio metu vienas asmuo paveikia kito elgesį ar dvasinę būseną. Jei poveikis skiriasi ar yra menkesnis už numatytąjį, ši mokykla linkusi kalbėti apie komunikacijos nesėkmę ir nagrinėti proceso etapus, siekdama nustatyti silpnąsias vietas. [...] Antrajai mokyklai komunikacija yra reikšmių kūrimas ir keitimasis jomis. Ji domisi tuo, kaip pranešimai ar tekstai sąveikauja su žmonėmis, kad sukurtų reikšmes, t. y. ji domisi tekstų vaidmeniu mūsų kultūroje. Ji vartoja tokius terminus kaip signifikacija ir nemano, kad nesusipratimai yra akivaizdi komunikacijos nesėkmė – jie gali atsirasti dėl kultūrinių skirtumų tarp siuntėjo ir gavėjo. Šiai mokyklai komunikacijos studijos yra tekstų ir kultūros studijos. Pagrindinis tyrimų metodas yra semiotika [...].”²²

21 *Digital Media Revisited...* p. 245

22 John Fiske *Įvadas į komunikacijos studijas...* p. 16

Pirmoji komunikacijos mokykla čia mums aktuali tuo, kad yra glaudžiai susijusi su kompiuterija, o tiesioginė transliacija vyksta kompiuterio pagalba. Viena pirmųjų komunikacijos teorijų buvo Shannon ir Weaver *Matematinė komunikacijos teorija* (1949). Šioje teorijoje pagrindiniais kanalais laikyti telefono kabelis ir radijo bangos, tačiau iš esmės tinka nusakyti daugelį technologinės komunikacijos procesų, o pasak J. Fiske, gali būti taikoma ir žmonių komunikacijai. Tuomet komunikacija yra suvokiama kaip tiesinis procesas. Šios komunikacijos teorijos siekis - „[...] nustatyti, kaip koku nors kanalu perduoti maksimalų informacijos kiekį ir išmatuoti bet kokio kanalo informacijos laidumą.“²³ Ši teorija nurodo tris komunikacijos studijų problemų lygius:

A lygis. Kaip tiksliai komunikacijos simboliai gali būti perduoti? (techninės problemos)

B lygis. Kaip tiksliai perduoti simboliai išreiškia norimą reikšmę? (semantinės problemos)

*C lygis. Kaip efektyviai gauta reikšmė paveikia elgesį norima linkme? (efektyvumo problemos)*²⁴

Teorijos autoriai labiausiai koncentruojasi į A lygį, bandydami suvokti perdavimo aktą. J. Fiske mano, kad pavyzdžiui telefono linijoje „esminis veiksnys yra jos perduodamų signalų skaičius. Ką žmonės sako iš tiesų – nesvarbu.“²⁵ Kad medija yra svarbesnė už ją perduodamą žinutę manė ir M. McLuhan, bandydamas pagrįsti šią idėją imdamas elektros lempučių, kaip medijos be žinutės pavyzdį.²⁶ Tiesioginės transliacijos atveju, matome, kad McLuhan idėjos čia susiduria su tam tikrais sunkumais.

Tiesioginėje transliacijoje susilieja technologinis ir performatyvus elementas. Visų pirma todėl, kad ji vyksta technologijų pagalba, tačiau vystosi laike, jos turinys priklausomai nuo publikos reakcijų, įsitraukimo ar neįsitraukimo gali keistis, tad net jeigu transliacijai yra numatytas tam tikras scenarijus, pats transliacijos „atlikimas“ yra performatyvus aktas, suteikiantis publikai pasirinkti norimą interaktyvumo lygį, nes jie gali pasirinkti ar juos domina tik stebėtojo vaidmuo, ar jie nori daugiau mažiau tapti dalyviais.

Nors auditorija yra nišinė, nereiškia, kad ji negali būti didelio masto. Įtinklinimo sąvoka apibrėžia, kad naujųjų medijų aplinkoje, kitaip nei televizijos viešpatavimo eroje organiškai formuojasi nišinės auditorijos, kurias apjungia tam tikros vertybės ir lūkesčiai. Tai nebėra vieningos žinutės transliacija homogeniškai auditorijai. Dalyvauja tie, kuriuos domina, kuriems smalsu, o kartu jie gali dalyvauti įsitraukdami skirtingais lygiais. Šis galėjimas pasirinkti savo dalyvavimo būdą ir įsitraukimo lygį, turbūt yra ir viena demokratiškiausių tiesioginės transliacijos savybių iš

23 J. Fiske...p.21.

24 J. Fiske...p.22.

25 J. Fiske... p. 25

26 *New media* ... psl. 84

publikos perspektyvos. Publika gali būti skatinama, bet nėra verčiama suvokti turinį vieningai. Iš kūrėjo perspektyvos, demokratiškumas pasireiškia galėjimu laisvai priėti prie transliavimo įrankių savo turinio kūrimui, kas televizijos viešpatavimo eroje pavieniui transliuotojui būtų buvę beveik neįmanoma. Be to, jis praktiškai nepatiria jokios cenzūros savo turinio kūrimui ir gali pritraukti transliuojamam turiniui tinkamą auditoriją.

Tiesioginėje transliacijoje turinys yra turbūt svarbesnis už formą. Technologinis pasiruošimas yra daugiau mažiau panašus, tačiau būtent turinys apsprendžia kokie žiūrovai, iš kokios nišinės auditorijos taps būtent šitos tiesioginės transliacijos auditorija. Turinys, o ne technologinis aspektas suteikia galimybę kurti naratyvą, o kartu su juo ir empatijos jausmą, kuris gali būti stipri rišamoji grandis tarp menininko ir jo publikos. Jeigu šie pamąstymai yra teisingi, turėtume daryti išvadą, kad McLuhan idėjos netinka tiesioginei transliacijai apibūdinti. Medijos turinys, nors ir iš dalies apsprendžiamas medijos formato, yra svarbesnis komunikacijai tarp kūrėjo ir publikos nei jo pateikimo forma. Tačiau formos reikšmės visiškai atmesti negalime. Vėl grįžtant prie elektros lemputės pavyzdžio, juo norima pasakyti, kad nors pati elektra ir neturi jokios kitos žinutės kaip save pačią, jos įtaka žmonijos kultūrai yra akivaizdi: elektra „išvadavo“ nuo įprasto dienos/nakties režimo, turėjo įtakos daugumai civilizacijos aspektų: keitėsi architektūra (pastatams nebūtina turėti natūralios šviesos šaltinį), darbo sąlygos (galima dirbti bet kuriuo paros metu). Todėl negalime manyti, kad ir kitos medijos neturi įtakos tiek kasdieniam gyvenimui, tiek meno procesams, nors ir nėra aiškių metodų šiai įtakai pamatuoti. Šiame darbe stengiuosi išvelgti galimą tiesioginės transliacijos įtaką, remdamasi menininkų ir publikos liudijimais apie tiesioginės transliacijos poveikį jiems asmeniškai, todėl šiuo atveju mums įdomiausias turėtų būti Shannon ir Weaver teorijos C probleminis lygis iš esmės nagrinėjantis komunikacijos įtaką.

Įtaką galima suvokti, kaip tam tikrą pokytį atsiradusį dviejų elementų sąveikos pasekoje. Tai, kad naujųjų medijų technologijos daro įtaką tam kaip komunikuojame, neturėtų kilti abejonių. Naujųjų medijų įtaką visuomenėje savo darbuose nagrinėja medijų teoretikas Terje Rasmussen.

*Kalbant moksliskiau, kas yra komunikacijos problema? [...] Ekstremaliu atveju problema yra iš esmės tapati aptartai mokslinės fantastikos rašytojų: Kaip pradėti komunikaciją tarp visiškai nesusijusių mąstančių būtybių? [...] Sociologas galėtų taip ją reformuluoti: "Kaip visuomenė įgalina komunikaciją sudėtingame ir pilname atsisitkinumų pasaulyje, kuris nebėra moraliai integruotas per nekvestionuojamą protėvių, Dievo ar kilmingųjų autoritetą? Komunikacija daugiau nebeturi kaip atsitraukti nuo savęs. Tai kaip rizikinga ir neįtikima komunikacija pasidaro mažiau neįtikima?"*²⁷

T. Rasmussen lygina visuomenės socialinius tinklus su kompiuteriniais tinklais ieškodamas

27 *Digital Media Revisited...* psl. 449.

paralelių, kaip vyksta komunikacija. Išskirstytus kompiuterinius tinklus lygina su išskirstyta visuomene. Savo straipsnyje apie išskirstytą visuomenę jis taip pat nemažai analizuoja Shannon ir Weaver teoriją:

Shanon komunikacijos modelis pabrėžia, kad komunikacijoje paskleista žinutė pasiekia savo paskirties vietą. [...] Nebuvo įsivaizduojami nei tobulas signalo perdavimas, nei perdavimas be trukdžių. Tiesą sakant, tik darant prielaidą apie trukdžių buvimą, komunikacija ir jos atsitiktinumai gali būti suprantami. Perdavimas buvo atliekamas realistiškiau per pertekliaus maršrutizavimo alternatyvas ir pakartotinį paketų pertransliavimą (tikriausiai per skirtingus maršrutizatorius) kol visi duomenys buvo gaunami ir perdėti atgal į žinutes. Tai buvo įmanoma tik per atgalinio ryšio arba klaidų mechanizmus, kurie nuolatos informavo siuntėją apie kiekvieno paketo likimą. Jeigu perdavimas buvo sėkmingas, buvo perduodama daugiau signalų.²⁸

Matematinę komunikacijos teoriją T. Rasmussen lygina su vokiečių sociologo N. Luhmann sistemų teorija, kurioje turinio supratimui skiriama daugiausiai dėmesio:

Panašiai ir iš socialinės komunikacijos žiūros taško, Luhmann teigia, kad komunikacija nėra apie perdavimą per tam tikras medijas, nes siuntėjas neatsisako nieko, ką gavėjas įgyja. Komunikacija nėra apie siuntėjo sugebėjimą perduoti savo žinutę, bet apie gavėjo supratimą. Tai kas gaunama gali labai skirtis nuo to kas buvo išsiųsta. Žinutės tapatybė slypi jos priėmime.²⁹

Luhmann komunikaciją supranta kaip trijų pasirinkimų – informacijos, išraiškos ir supratimo – rezultatą, kurių pasekoje įvyksta komunikacija. Informacija suprantama, kaip sąmoningas prasmės konstravimas, potenciali žinutė. Išraiška – pasirinkimas kaip perduodama informacija (per kalbą, vaizdą, tam tikras medijas). Trečiasis elementas, supratimas, jau priklauso nebe nuo siuntėjo o nuo gavėjo. Tai jo reakcija, pokytis.

Supratimas yra pasirinkimas priklausomas nuo skirtumo tarp informacijos ir išraiškos. Tačiau tam, kad komunikacija tęstųsi, gavėjas turi patvirtinti arba pasireikšti per kokią nors reakciją į siuntėjo informaciją arba išraišką. Todėl komunikacijoje visuomet yra kažkas kas padeda įgalinti naują komunikaciją (per klausimus, draugiškumą, provokacijas, kreipimaisi, ir t. t.). Socialinės sistemos gali save reprodukuoti tik jeigu komunikaciją seka ankstesnė komunikaciją. Butent tai ir yra nuolatinis modernios komunikacijos iššūkis.³⁰

Viena iš komunikacinių problemų, su kuriomis galima susidurti tiesioginės transliacijos metu – publikos dėmesio išlaikymas. Kadangi publika nėra toje pačioje fizinėje erdvėje, neįaučia

28 *Digital Media Revisited...* psl. 447-448.

29 *Digital Media Revisited...* psl. 447-448.

30 *Digital Media Revisited...* psl. 447-448.

atsakomybės išbūti visą transliacijos laiką, kai galbūt fiziškai būdami laike besiskleidžiančiame renginyje tą laiką jie specialiai išbūtų. Tiesioginės transliacijos publika gali būti nepastovi. Kiekvieną momentą gali svyruoti žiūrovų skaičius, o kai kuriais momentais gali išvis nebūti nei vieno žiūrovo. Publikos dalyvavimas sunkiai nuspėjamas, priklausomas nuo daugybės racionaliai apskaičiuojamų ir iracionalių aspektų.

Taigi, kai kurios tiesioginės transliacijos komunikacinės savybės yra tokios pat, kokias galima išskirti iš matematinių ir sociologinių komunikacijos teorijų. Kad komunikacija įvyktų, siuntėjas turi pasirinkti tinkamą informaciją, bei ją žiūrovui padedančią suprasti išraišką, o jos supratimas priklauso nuo žiūrovo.

2 dalis TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS ĮTAKA MENININKO IR PUBLIKOS KOMUNIKACIJAI

Kadangi išsiaiškinome tiesioginės transliacijos technines savybes bei galimas technologines ir komunikacines kliūtis, atėjo metas išbandyti šias žinias pritaikyti praktiškai.

2. 1. Kūrybinis projektas: tiesioginės transliacijos poveikio tyrimas

Siekiant išsiaiškinti koks yra menininko ir publikos santykis tiesioginės transliacijos metu ir kaip kinta jų (tarpusavio) komunikacija, magistro darbo kūrybiniam projektui pati nusprendžiau įgyvendinti tiesioginių transliacijų projektą. Analizuojant šį kūrybinį projektą manau, kad būtina išskirti dvi šio projekto dalis: projekto idėjinį bei projekto realizavimo etapus.

2. 1. 1. Kūrybinis projektas: idėja ir lūkesčiai

Objektas: *V.D.A. - Virtuali dailės akademija*: Trys tiesioginės transliacijos iš VDA Kauno, Telšių ir Klaipėdos fakultetų.

Laikas, vieta: Balandžio 13 diena – VDA Klaipėdos fakultetas,
Balandžio 14 diena – VDA Telšių fakultetas,
Balandžio 16 diena – VDA Kauno fakultetas.

Idėja: Padaryti po tiesioginę transliaciją iš kiekvieno ne Vilniuje esančio Vilniaus dailės akademijos fakulteto. Atsižvelgiant į tai, kad magistro darbo teorinė dalis remiasi prielaida, kad tiesioginė transliacija gali būti priemone pagerinti menininko ir publikos komunikaciją bei padėti užmegzti asmeninį tarpusavio santykį. Pirmieji mano bandymai tiesiogiai transliuoti galėtų sukurti galimybę ne tik potencialiai užmegzti ryšius jauniems menininkams ir publikai, bet ir jauniems menininkams iš skirtingų Vilniaus dailės akademijos fakultetų tarpusavyje.

Aktualumas: Remiantis 2013 metais Vilniaus dailės akademijos Studentų atstovybės atliktos studentų apklausos duomenimis, komunikacija tarp katedrų ir fakultetų nurodyta kaip viena didžiausių VDA kaip mokslo įstaigos problemų, jaučiama didelė atskirtis net tarp skirtingų katedrų³¹, tad fakultetai, siūlantys skirtingas studijų galimybes skirtinguose miestuose turėtų jausti dar didesnę atskirtį vienas nuo kito. Komunikacija akademijoje studentams atrodo kaip viena aktualiausių problemų, tad mano magistro darbo kūrybinio projektu būsiančios tiesioginės

31 Iš VDA 2013 m. savianalizės rezultatų pagal VDA studentų apklausą, kurioje dalyvavo 333 studentai: psl. 4: INFORMACIJOS SKLAIDA [...]

Manęs netenkina VDA teikiama informacija apie (%)

Praktikas 52.25

Apie administracinius procesus (kas už ką atsakingas, kur kokius dokumentus nešti ir t.t.) 46.25

Tarptautinių projektus, mainų programas 31.83

Studijų programas 22.82

p. 7: STUDENTŲ ATSTOVYBĖ

Kad SA gerai atlieka savo funkcijas mano 17.42

Kad SA neatlieka savo funkcijų mano 29.73

Kaip SA atlieka savo funkcijas nežino 82.85

p. 9: KRITIKA IR PASIŪLYMAI VDA Atsakant į klausimą „Ką keistumėte VDA?“

p. 10: ORGANIZUOTUMAS, INFORMACIJOS SKLAIDA

Nepakankamai efektyvi informacijos sklaida ir prieinamumas, trūksta aiškumo, tikslumo, konkretumo, punktualumo:

- Informacija dažnai vėluoja arba pasieka nepakankamai greitai
- Norima tikslesnės informacijos apie studijas (tvarkaraščius, įskaitas, sesijas, peržiūras, praktikas, dirbtuves, pasirenkamuosius dalykus) ir kitą VDA vykstančią veiklą (išvykas, konkursus, renginius)
- Galėtų būti patogesnė VDA internetinio puslapio struktūra (komplikuota nuorodų sistema – sunku rasti norimą puslapį)
- Norima, kad informacija būtų prieinama visiems, ne tik specifinėms grupėms (atskiroms katedroms)
- VDA siūloma labiau išnaudoti galimybes viešuosiuose ryšius

p. 11: VDA BENDRUOMENĖ

- Trūksta bendravimo, bendradarbiavimo tarp katedrų: bendrų renginių, projektų, kūrybinių dirbtuvių, išvykų,
- Domina galimybė lankyti kitų katedrų paskaitas
- Į akademijos gyvenimą reiktų labiau įtraukti Erasmus studentus
- Siūloma bendradarbiauti su kitų aukštųjų mokyklų studentais
- Tiek studentams, tiek dėstytojams trūksta motyvacijos
- Minima, kad svarbu pagerinti administracijos ir studentų bendradarbiavimą
- Reiktų stipresnės SA

transliacijos galėtų tapti viena iš priemonių sprendžiant aktualius VDA klausimus.

Tikslas. Tiesioginės transliacijos būdu sumažintą atskirtį tarp fakultetų sudarant sąlygas tiesiogiai stebėti organišką fakultetų gyvenimą, kūrybos bei darbo atmosferą, atskleisti fakultetų istorijas bei užčiuopti autentišką fakultetų dvasią, sukurti glaudesnę ryšį tarp akademijos studentų.

Tikslinė auditorija. VDA akademinė bendruomenė bei menų procesais besidominti publika.

Pavadinimas. Vilniaus dailės akademijos pavadinime figuruojantis geografinės vietos pavadinimas sukuria prielaidą, kad studentai mokosi tik Vilniuje, kas gali prisidėti prie atskirties tarp fakultetų didinimo. Projekto pavadinimas *V. D. A.* (nuoroda į Vilniaus dailės akademijos trumpinį VDA) iš koduojamas kaip *Virtuali dailės akademija*. Taigi, panaikina geografinę atskirtį, perkeldama projektą į virtualią erdvę, nors transliuojama iš realių fizinių fakultetų erdvių.

Viešinimas. Tiesioginės transliacijos vyksta 2015 m. balandžio mėnesį *Studentų meno dienų Kosminės odisėjos 2.0* metu, yra įtraukiama į bendrą renginių programą, viešinama *Studentų meno dienų* projektui skirtą tinklalapį bei *Facebook* paskyrą. Transliacijoms sukuriama atskiras *Facebook*³² renginys, kuris transliacijų metu gali tarnauti ir kaip viena komunikacinių platformų, o pačios transliacijos stebimos iš tam pritaikyto anksčiau sukurto kūrybinės grupės narių tinklalapio.³³

Studentų meno dienos Kosminė odisėja 2.0 – kartu su kolege Dovile Daunoravičiūte kuriojama iniciatyva atgaivinti iki 2009 metų vykusias tradicines *Studentų meno dienas*, kurios nuo sovietmečio buvo platforma meno studentams parodyti savo kūrybą. Nors tradicinės *Studentų meno dienos*, pasak prof. Arvydo Šaltenio, buvo skirtos parodyti būtent tą kūrybą, kuri dėl vienokių ar kitokių (dažniausiai politinių, cenzūros) priežasčių negalėjo būti viešai parodoma, atnaujintose *Studentų dienose* tokios skirties nebėra. Antrus metus iš eilės organizuojamuose renginiuose pagrindinis akcentas persikėlė į jaunųjų menininkų pristatymą plačiajai publikai, o kūrybos aspektu ypač skatinami akademinų disciplinų ribas peržengiantys studentų projektai.

2014 m. *Studentų meno dienos* sulaukė nemažo matomumo. Nors tikslaus lankytojų žymėjimo nebuvo, manoma, kad 7 ekspozicinėse erdvėse bei 3 savaites vykusiuose renginiuose iš viso apsilankė apie 2000 žmonių. Reportažai apie *Studentų meno dienas* buvo parodyti per Vinit ir

32 <https://www.facebook.com/events/1032335850129723/>

33 <http://www.gerovesdarykla.lt/vda/>

LRT televizijos kanalus, susilaukė ir šiek tiek dėmesio meno spaudoje [straipsniai ir interviu su kuratorėmis *Literatūroje ir mene* bei *7 meno dienose*].

2015 m. organizuojamame renginyje numatomas dar gausesnis potencialių lankytojų skaičius, tad įtraukti tiesiogines transliacijas į renginių programą – puiki galimybė sudaryti sąlygas jų matomumui.

Ištakos. Į organizacinę komandą nuspręsta įtraukti tiesioginėje transliacijoje prie turinio kurimo prisidėsiančias jaunas menininkes Ievą Gudmonaitę bei Gudritą Lapę.

Ieva gudmonaitė (tapytoja, poetė bei performansų menininkė, šiuo metu studijuojanti vda vilniaus fakultete tapybos magistro I kurse) bei gudri lapė (tekstilės bei performansų menininkė, baigusi bakalauro studijas reikjaviko dailės akademijoje), nepatekusios į erasmus apsikeitimo programą, 2012 m. inicijavo savo sugalvotą *Prizmus* apsikeitimo programą tarp VDA fakultetų. Jos metu menininkės svečiavosi ir kurį laiką gyveno skirtinguose VDA fakultetuose ir tokiu būdu pirmą kartą susidurdamos su šių fakultetų realybe, mat iki tol apie tai kas juose vyksta neturėjo supratimo.

Idėja pasikviesti aukščiau paminėtas jaunasias menininkes, mano nuomone, yra reikšminga keliais aspektais: turinio kurimui, technologiniam išpildymui, projekto vieningumui bei naratyvo kūrimui. Technologiniu aspektu, daugiau darbo rankų apsprendžia efektyvesnį darbų pasidalijimą bei galimą sklandesnę transliacijos eigą. Turinio kurimui reikšminga tai, kad abi menininkės yra charizmatiškos performansų menininkės, todėl joms pažįstami tokie transliacijai reikšmingi motyvai, kaip improvizacija. Vieningumą bei bendrą projekto naratyvo kūrimą visoms trimis transliacijoms suteiks tiek vieninteliai visose transliacijose pasikartojantys menininkių veidai, bei anksčiau jų vykdyto *Prizmus* projekto tęstinumo, apropiacijos išpūdis. Menininkės tokiu būdu prisidės prie istorinio naratyvo kūrimo, dalindamosis *Prizmus* projekto atsiminimais, suteikiant tiesioginėms transliacijoms tęstinumo išpūdžio.

Šių menininkių įtraukimas į programą savotiškai tęsia *Prizmus* programos pradėtą darbą – skatina komunikaciją tarp fakultetų, bei iš anksto suteikia būsimoms transliacijoms tam tikrą jas jungiantį naratyvą.

Numatoma projekto eiga:

1. Pasirengimo etapas.

Kreipiamasi į Kauno, Telšių ir Klaipėdos fakultetų vadovybes, pristatomas projektas, derinama galima transliacijų data bei sprendžiami su transliacijomis susiję techniniai klausimai. Susisiekiama su fakultetų studentų atstovais, svarstomi projekto sklaidos tarp skirtingų fakultetų studentų būdai. Organizacinė komanda ieško geriausio būdo transliuoti, atsižvelgiant į reikalingą

techninę įrangą, transliavimo platformos prieinamumą žiūrovams.

2. Vykdomo etapas

Kūrybinė komanda sukuria paskyras reikalingose transliavimo platformose. Numatytomis dienomis ir numatytu laiku fakultetuose veikia laikinos tiesioginės transliacijos studijos, kurių metu galima ateiti ir gyvai ištraukti į transliacijų vyksmą arba įvairiomis formomis ir formatais prisidėti prie turinio kūrimo nuotoliniu būdu per *Facebook* esantį renginio puslapį, *Bambuser* transliavimo platformos pokalbių skiltyje ar kitais čia nenumatytais veiksmais, metodais. Transliacijų metu kūrybinė komanda bando perteikti skirtingų fakultetų atmosferą per jų istoriją ir fizinį buvimo erdvėje patyrimą, skatinti dalyvius dalintis kasdienio fakulteto gyvenimo patirtimis, taip per tai kas bendra ir pažįstama kuriant empatiškus jausmus. Kūrybinė komanda stengiasi būti lanksti, reaguoti į pokyčius ir pasiūlymus bei ieškoti būdų kūrybiškai pateikti besivystantį transliacijų turinį patrauklia žiūrovui forma. Transliacijos iš kiekvieno fakulteto trunka iki 6 val. (priklausomai nuo žmogiškų išteklių, techninių sąlygų, VDA bendruomenės ir publikos ištraukimo) fakulteto darbo dienos metu. Transliacija pasiekima visiems norintiems ją stebėti ir joje dalyvauti per internetinį puslapį.

2. 1. 2. Kūrybinis projektas: realybė

*Komunikacija yra pastovus „katastrofos“ subjektas. Iš šios pastovios grėsmės galima atpažinti dvi teoretines pozicijas. Pirmoji tikisi ir veikia tobulos komunikacijos pasaulyje (socializmas, tobula demokratija, neišpildytas modernizmas). Antroji apgalvoja riziką ir atsitiktinumą kaip įtvirtintas pačioje komunikacijoje ir todėl siekia sušvelninti žalą imantis atsargos priemonių.*³⁴

Kūrybinio projekto realybė, kaip jau galima matyti palyginus ankstesniame poskyryje esančias kūrybinio projekto idėjas su 4–7 prieduose esančiais kūrybinės komandos narių bei publikos liudijimais buvo skirtinga. Pirmiausia, buvo nelengva komunikuoti su fakultetais prieš transliacijas. Iš Klaipėdos fakulteto iki transliacijos išvakarių nesulaukėme atsakymų į techninius klausimus, tad nežinojome nei kur fakultete galėsime išikurti, nei turėjome kažkokį kontaktinį asmenį į kurį galėtume kreiptis, jei iškiltų problemų prisijungiant prie interneto. Nežinojome net ar atvažiavę būsimė įleisti. Fakulteto vadovybė teigė negavusi elektroninio laiško su šiais klausimais. Tačiau atvykus į fakultetą buvome maloniai sutikti ir likome patenkinti vadovybės geranoriškumu ir bendradarbiavimu.

Su Telšių fakultetu komunikaciją prieš transliaciją buvo palaikyti lengviausia. Ne tik iš

³⁴ *Digital Media Revisited...* psl. 453.

anksto gavome atsakymus į visus mus dominusius klausimus, bet ir kai kurių dėstytojų bei studentų atstovo kontaktinę informaciją, todėl atvykdami į fakultetą jautėmės saugiai. Kauno fakultetas mus vis nukreipdavo bendrauti su kitu žmogumi, kol galiausiai pradėjome komunikuoti su viešųjų ryšių specialiste. Ji į mūsų prašymus žiūrėjo atsakingai.

Dėl asmeninių priežasčių tik paskutinėje transliacijoje dalyvavo Ieva Gudmonaitė. Dėl to nukentėjo V.D.A. projekto kaip *Prizmus* tęsinio idėja, o man pačiai teko gerokai didesnis negu planuotas įsitraukimas į transliacijos turinio kūrimą. Šį aspektą dar stipriai apsunkino ūmi kvėpavimo takų infekcija su aukšta temperatūra, tapusi dideliu iššūkiu išbūti visą transliacijų laiką bei aktyviai bendrauti su transliacijų dalyviais ir stengtis įtraukti žiūrovus, jau nekalbant apie sugebėjimą kūrybiškai interpretuoti „fakultetų dvasią“.

Laiko aspektu transliacijos įvyko programoje numatomis balandžio 13-14 bei 16 dienomis. Visas transliacijas pradėjome numatytu laiku (10 val.). Nors nerimavome, kad 6 valandų transliacijų trukmė bus per ilga ir nesugebėsime jos užpildyti turiniu, Klaipėdos bei Telšių fakultetuose transliacijos vyko beveik valandą ilgiau nei planuota (iki 17 val.), o Kaune vangiai besivystant transliacijų turiniui buvo pagundų sutrumpinti transliacijos laiką.

Pagrindinės problemos pasireiškusios beveik visomis transliacijų dienomis buvo techninės kliūtys (interneto ryšio dingimas, kompiuterio išsijungimas nuo perkaitymo) bei labai vangus žiūrovų įsitraukimas į transliacijos vyksmą. Transliacijoje Klaipėdoje iš tiesų sulaukėme vieno žiūrovo klausimo pokalbių skiltyje, užklaususio ar mums negaila televizoriaus. Labai gaila, bet dėl nuolatinio lakstymo po fakultetą bei techninių kiūčių jį pražiūrėjome ir nesureagavome. Transliacijos iš Kauno metu sureagavusi į šaukimą apsilankyti mūsų laikinoje studijoje atkeliavo Viešųjų ryšių specialistė Rūta Stepanovaitė, pristačiusi fakulteto istoriją bei ateities planus. V. D. A. *Telšiai* transliacijos metu viena dėstytoja studijos duris pradariusi dėstytoja pareiškė, kad kalbame nuobodžiai ir turėtume kažkaip pajvairinti vyksmą. Socialinio tinklo *Facebook* renginio puslapyje³⁵ nesulaukėme jokio žiūrovų įsitraukimo.

Tačiau sulaukėme nemažai tiesioginės transliacijos žiūrovų. Per tris dienas *Bambuser* transliavimo platformoje, sukurtoje *Virtualios dailės akademijos* paskyroje, 33 gyvai transliuotus įrašus, jų transliavimo metu iš viso peržiūrėjo 682 žiūrovai, o archyvuoti įrašai iki 2015.04.23 sulaukė 1,641 peržiūros, iš kurių vyko tiesioginės transliacijos metu. Daugiausia archyvuotos medžiagos peržiūrų sulaukė V. D. A. *Telšiai* 7-oji dalis, kurioje kalbinome juvelyrikos dėstytoją Laimą Kerienę, kuri pasakojo apie juvelyrikos studijų VDA lygį atitinkanti tokių programų europinius standartus bei juvelyrikos studentų bei dėstytojų dalyvavimą tarptautinėse parodose. *Bambuser* platformoje šis įrašas netgi pateko į populiariausių tos dienos transliacijų sąrašą.

35 <https://www.facebook.com/events/1032335850129723/>

Visuose fakultetuose pavyko transliacijų metu pakalbinti dėstytojų ir studentų. Klaipėdoje studentai jautėsi droviai, tačiau dėstytojai aktyviai įsitraukė į transliacijos turinio kurimą. Telšiuose dėstytojų ir studentų įsitraukimas pranoko mūsų lūkesčius, o transliacijos vyksmas buvo gausiai stebimas atskirose auditorijose.

Visas transliacijų dienas sėkmingai išlaikėme tą patį pradžios modelį: prasidedant transliacijai apie 10-15 min markeriu ant įjungto šilelio ekrano buvo pašomas užrašas „V. D. A.“, o paskui televizorius pastatomas kampe ir matomas visos transliacijos metu tampa gyvu projekto logotipu. Po jo seka įžanga, kurioje pristatome projekto idėją ir komandos narius. Toliau seka pasakojimai apie tai ką mes žinome apie fakultetą, ką esame apie jį girdėję ir kaip su juo susidūrę.

Transliacijų vyksmas buvo laisvos formos. Stengėmės spontaniškai reaguoti į aplinkybes ir spontaniškai kurti naratyvą. Tiesioginės transliacijos iš Telšių bei Kauno fakultetų metu nuotaiką bandėme kurti ir žaismingomis aprangos detalėmis: chalatais, šlepetėmis, kaukėmis.

Pavyko ir įgyvendinti idėją aprodyti fakultetų teritorijas bei studentų darbus. Viena labiausiai motyvuojančių patirčių kūrybinei komandai buvo susidurti su tiesioginės transliacijos stebėjimu, kaip kad pavyzdžiui praeinant pro Telšių fakulteto budėtoją, pamatyti ją žiūrint transliaciją (il. nr. 6).

Pasak žiūrovų liudijimų, kurių, deja sulaukėme nedaug, veiksmas vystėsi lėtai, buvo gan nuobodus. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad žiūrovė lygina su televizine programa, galima manyti, kad būta tam tikrų lūkesčių susijusių su televizijos programų žiūrėjimo patirtimi. Pirmiausia suvokiama, kad formatas kitoks, neįprastas. Iš liudijimo atrodo, kad žiūrovei pradžioje tai kėlė smalsumą (pozityvi reakcija į priešišanginę transliaciją), tačiau veiksmo vystymasis pasirodė per lėtas ir per mažai kryptingas, tuo pačiu žiūrovė nurodo ir informacijos perteklių. Viena iš priežasčių nurodyta vedėjų nesugebėjimas sukurti įdomios, motyvuojančios atmosferos.

Rodos, kad viena iš organizatorių klaidų buvo kontrolės trūkumas. Žiūrovai ir dalyviai turėjo per daug laisvės. Kadangi manyta, jog tikslinė auditorija bus meno studentai, organizatoriai tikėjosi, kad suteikta laisvė kurti bet kokio pobūdžio turinį sulauks pozityvių reakcijų ir paskata unikaliai įsitraukti, tačiau tapo dideliu minusu, kuris atrodė kaip neorganizuotumas. Transliacijos dalyviai vis reikalavo apibrėžti kas tai yra, ko mes iš jų norime ir mūsų toks platus transliacijų tikslas apibrėžimas, kaip „užčiuopti fakultetų dvasią“, rodos trikdė ir paralyžavo transliacijos dalyvius.

Organizatorių transliacijų eigos įspūdžiai daugmaž sutapo. Visiems atrodė, kad transliacija iš Telšių pavyko labiausiai, o visų kolektyviai blogiausiai vertinama buvo transliacija iš Kauno. Klaipėda suvokiama kaip pirmasis bandymas, įžanga. Reaguojant į transliacijos eigą Klaipėdoje, stengtasi suvokti kaip galima pagerinti tolesnes transliacijas. Iš organizacinės komandos narių liudijimų atrodo, kad aplinkos pažinimas buvo vienas esminių faktorių lėmusių tiek transliacijų

vyksmą tiek nuotaiką. Visiems komandos nariams geriausiai buvo pažįstama Telšių fakulteto aplinka, todėl joje jautėsi jaučiausiai ir drąsiausiai, žinojo kur galima nueiti, ką nufilmuoti, parodyti pakalbinti. Tuo tarpu Kauno ir Klaipėdos fakultetų aplinka, personalas, studentai buvo beveik visai nepažįstami, kas transliacijose akivaizdžiai pasimatė. Telšiuose ir pokalbiai su pašnekovais atrodė drąsesni, mažiau formalūs, nei kitose dvejose transliacijose. Taigi, galima manyti, kad aplinkos pažinimas, geras orientavimasis joje yra vienas esminių faktorių tokio pobūdžio transliacijų turiniui ir formai.

Išanalizavus skirtumus tarp kūrybinio projekto idėjos ir jos praktinio įgyvendinimo pasimatė, kad dėl daugelio priežasčių jie labai skyrėsi: kūrybinės komandos patirties stokos, techninių trukdžių, žmogiškųjų išteklių trūkumo, žiūrovams neįprasto formato bei nepakankamos transliacijų turinio kontrolės iš kūrybinės komandos pusės.

2.2. Konkrečių tiesioginės transliacijos pavyzdžių komparatyvistinė analizė

Pasak knygos *Performatyvumo estetika*, laiko menų, tokių kaip teatro pasirodymai, spektakliai ar performansai techninė dokumentacija (įvykio filmavimas, fotografavimas ir pan.) sugeba išsaugoti ateičiai tik dalį vyksmo. T.y. išsaugo įvykio turinio vystymąsi laike bei vizualinius aspektus, tačiau visiškai negali perteikti to, ką autorė vadina kūrinio medžiagiškumu, kuriam perteikti, kaip teigiama, yra būtina autentiška vyksmo dalyvio patirtis – liudijimas³⁶. Kadangi tiesioginei transliacijai taip pat būdingi aukščiau išvardinti momentai, šioje darbo dalyje taip pat bus analizuojamos panašiuose tiesioginės transliacijos renginiuose dalyvavusiųjų liudijimai (pateikiami šio magistro darbo prieduose), atsižvelgiant į tiesioginės transliacijos sukeltą poveikį dalyvavusiam individui bei pokalbiai su kūrėjais apie tai ką jie norėjo pasiekti tiesioginės transliacijos pagalba bei ką jie mano apie rezultatus.

Daugiausia šioje dalyje, remdamasi organizatorių bei žiūrovų liudijimais (priedai nr. 1-7) lyginsiu savo kūrybinio projektą su komunikacijos aspektu žymiai sėkmingesne tiesiogine transliacija iš *Polymer* kultūros fabriko, vykusiai 2014-01-24 – 26 dienomis Taline, Estijoje³⁷. Ši transliacija buvo viena didžiausių inspiracijų privertusi susimąstyti apie tiesioginę transliaciją kaip meninio renginio formą, kuri nebūtų tiesiog neredaguotas fizinėje erdvėje vykstančio renginio dokumentavimas, o pats renginys. Šį renginį lyginsiu su savo kūrybiniu projektu taip bandydama išsiaiškinti kodėl pirmuoju atveju buvo didelis publikos įsitraukimas į turinio kūrimą, o antruoju labai mažas.

36 Erika Fisher-Lichte *Performatyvumo estetika* p. 128-129

37 Mano ir kitų žiūrovų liudijimai apie šios transliacijos poveikį pateikiami prieduose nr. 1-3.

Abu projektai naudojo tą pačią *Bambuser* transliavimo platformą, tačiau vyko skirtingu metu bei buvo transliuojami iš skirtingų vietų. Transliacija iš *Polymer*, kitaip nei V. D. A. vyko anglų kalba, tad ją buvo lengviau stebėti žmonėms iš skirtingų pasaulio vietų. V. D. A. labiau orientuodamasi į VDA akademinę bendruomenę vyko lietuvių kalba, todėl turėjo būti gerokai mažiau patraukli atsitiktinai užklydusiems interneto vartotojams.

Transliacijos trukmė taip pat buvo labai skirtinga. 72 valandas trukusi *Polymer* transliacija, nors buvo neįmanoma stebėti visa jos vyksmo laiką, buvo patogi stebėti žmonėms iš skirtingų pasaulio vietų. Tuo tarpu V. D. A. transliacijos laike buvo priklausomos nuo fakulteto darbo valandų, taigi vyko turbūt vienu nepalankiausių žiūrėjimui laikų – darbo dienomis tarp 10-16 val. Tačiau nepaisant to transliacijas tiesiogiai stebėjo panašus žiūrovų skaičius, tarp 3-10 žiūrovų.

Polymer transliacija suteikė žymiai įvairesnį platformų, kuriomis žiūrovai galėjo įsitraukti įvairovę: *Bambuser* pokalbių skiltį, *Facebook* renginio puslapį, *Twitter*, *Skype* paskyras, taip pat žiūrovams buvo siūloma paskambinti arba užsukti į studiją. Tuo tarpu V. D. A. žiūrovai galėjo ateiti į studiją patys, komunikuoti per *Bambuser* pokalbių skiltį bei *Facebook* renginio puslapį.

Labai skyrėsi ir transliacijų aplinka. *Polymer* transliacija didžiąją dalį vyko stacionariai, iš vienos patalpos, gerai pažįstamos transliacijų kūrybinei komandai. Tuo tarpu V. D. A. komanda kasdien patekdavo į naujas, mažai arba visai nepažįstamas patalpas, stengėsi ne tik transliuoti iš studijos, bet ir patirtį aplinką ją transliuojant vaikstant koridoriais, auditorijomis.

Polymer transliacijos komandą sudarė daugiau žmonių, todėl laiko, dėmesio paskirstymas buvo labiau koordinuotas, pastebėti visi žiūrovų bandymai komunikuoti per visas naudojamas platformas. Komandos nariai taip pat buvo labiau patyrę. E. Truely, užėmęs daugiausia transliacijos laiko, buvo pakankamai charizmatiškas bei gebantis puikiai valdyti generuojamą turinį. Menininkas buvo pasirengęs įvairiems galimiems skirtingiems transliacijos eigos scenarijams. Pagrindiniu turinio valdymo aspektu pasirinktas naratyvo kūrimas per kas valandą pristatomą su *Polymer* susijusį daiktą. Tuo tarpu V. D. A. kūrybinė komanda buvo per maža ir kurti turinį, ir jį valdyti. Dėl to galimai nukentėjo santykis su publika. Komandos nariai buvo nepatyrę ir nepažinodami erdvių bei galimybių jose, nesijautė saugūs, o turinio valdymo strategija pasirodė esanti neefektyvi.

Taigi, beveik visais aspektais *Polymer* transliacija buvo geriau išpildyta, lyginant su V. D. A. transliacijomis. Kaip galima matyti iš žiūrovų liudijimų, net ir tie, kurie nepažinojo nei vieno transliacijos dalyvio ir niekada nėra buvę Taline *Polymer* kultūros fabrike, jautėsi užmezgę ryšį, pajautė empatiją ir solidarumą su vietiniais transliacijoje pasirodžiusiais menininkais. Tai rodo, kad galima ir technologijos pagalba, vienakrypčiu transliavimo būdu užmegzti ryšį tarp menininko ir publikos. Tačiau tam būtina nuolat publiką skatinti reaguoti (kreipiantis į juos, užduodant klausimus, keliant provokacijas), taip pat reikia sukurti naratyvą ir kalbėti auditorijai suprantama

kalba, apeliuoti į žiūrovų jausmus. Taip pat gali būti, kad svarbus faktorius ryšio užmezgimui yra laikas. Gal kontaktas tarp menininko ir publikos neužsimegztų, jeigu transliacija truktų trumpiau ar ilgiau. Transliacijų kūrybinės komandos narių pasitikėjimas, charizma, geras aplinkos pažinimas tai pat vieni esminių faktorių komunikacijai tarp menininko ir publikos įvykti.

IŠVADOS

Tiesioginei transliacijai būdingos dauguma pagrindinių naujų medijų savybių, iš kurių technologiškai svarbiausios yra skaitmeniškumas ir įtinklinimas, o transliacijos turiniui bei komunikacijai – interaktyvumas ir simuliacija. Vienos didžiausių technologinių kliūčių yra tiesioginė priklausomybė nuo interneto greičio, galinti turėti įtakos ir komunikacijos sklandumui.

Be technologinių aspektų komunikacijai tarp menininko ir publikos yra svarbūs tokie socialiniai aspektai kaip menininko charizma, gebėjimas valdyti publiką. Sėkmingam komunikacijos tiesioginėje transliacijoje aktui reikalingi geri turinio valdymo įgūdžiai, puikus išankstinis pasiruošimas įvairiems galimiems netikėtiems transliacijų scenarijams. Komunikacijai tiesioginėje transliacijoje gali kenkti kūrybinės komandos patirties stoka, techninių trukdžių, žmogiškųjų išteklių trūkumas, žiūrovams neįprastas formatas ar turinys bei nepakankama transliacijų turinio kontrolė iš kūrybinės komandos pusės, trukdanti publikai pajauti empatiją, užmegzti ryšį. Šiuos trikdžius reiktų pašalinti norint užmegzti ar sustiprinti ryšį tarp menininko ir publikos.

SANTRAUKA

Rasa Kavaliauskaitė

TIESIOGINĖS TRANSLIACIJOS ĮTAKA MENININKO IR PUBLIKOS KOMUNIKACIJAI

Baigiamasis magistro darbas

Darbo vadovas dr. Vytautas Michelkevičius

Vilniaus dailės akademija

Aukštųjų studijų fakultetas

UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra

Vilnius, 2015

Darbo tikslas – ištirti tiesioginės transliacijos galimybes užmegzti/sustiprinti ryšiams tarp menininko ir publikos. Šiam tikslui pasiekti pasitelkiau šiuos uždavinius:

- Išnagrinėti tiesioginei transliacijai būdingas savybes.
- Atrasti ir išskirti veiksnius turi įtakos komunikacijai tarp menininko ir publikos tiesioginės transliacijos metu.
- Ištirti kaip galima būtų efektyviau išnaudoti tiesioginę transliaciją meno kūrimo, sklaidos ir menininko-publikos komunikacijos aspektais.

Tyrimo metodai – kokybinė ir kiekybinė turinio analizė, taikyta literatūrai, šaltiniams, organizatorių ir žiūrovų/dalyvių liudijimams; pusiau struktūruoto interviu metodas; komparatyvistinė abiejų nagrinėjamų tiesioginių transliacijų analizė.

Darbo rezultatai: Išnagrinėtos tiesioginei transliacijai būdingos savybės, atrasti labiausiai komunikacijai tarp menininko ir publikos galintys trukdyti veiksniai. Aptartos komunikacijos teorijos, kurios gali būti reikšmingos komunikacijai tiesioginės transliacijos metu. Išnagrinėtas ankstesnėmis tyrimo dalimis besiremiančio kūrybinio projekto idėjos ir realizacijos santykis, kuriame didelis dėmesys skiriamas kūrybinės komandos bei žiūrovų liudijimams apie transliacijų vyksmą. Lyginant su 2014 metų žiemą iš *Polymer* kultūros fabriko transliuota 72 valandų trukmės tiesiogine transliacija, ieškoma kokie aspektai kūrybiniame projekte bei tolesnėse transliacijoje turėtų būti pagerinti.

Išvados. Tiesioginei transliacijai būdingos dauguma pagrindinių naujųjų medijų savybių, iš kurių technologškai svarbiausios yra skaitmeniškumas ir įtinklinimas, o transliacijos turiniui bei komunikacijai – interaktyvumas ir simuliacija.

Komunikacijai tiesioginėje transliacijoje gali kenkti kūrybinės komandos patirties stoka, techninių trukdžių, žmogiškųjų išteklių trūkumas, žiūrovams neįprastas formatas ar turinys bei nepakankama transliacijų turinio kontrolė iš kūrybinės komandos pusės, trukdanti publikai pajauti empatiją, užmegzti ryšį. Šiuos trikdžius reiktų pašalinti norint užmegzti ar sustiprinti ryšį tarp menininko ir publikos.

SUMMARY

Rasa Kavaliauskaitė

INFLUENCE OF WEBCASTS TO COMMUNICATION BETWEEN ARTISTS AND THEIR

AUDIENCE
Master's Thesis
Supervisor dr. Vytautas Michelkevičius
Vilnius Art Academy
Faculty of Higher Education
UNESCO Culture Management and Culture Politics Department
Vilnius, 2015
53 psl.; 10 il.

Aim of the work – to research the possibilities of webcasts to create/strengthen relationships between artists and the audience. Therefore I take on these tasks:

- To research properties of the webcasts.
- To discover and exclude factors that have influence on communication between artist and the audience during webcasts.
- To research how it would be possible to use webcasts more effectively on the aspects of art creation, dissemination and artist-audience communication.

Methodology – content analysis; partly structured interview method; comparative analyses.

Results: Properties of webcast were analysed, factors that negatively influence communication between artist and the audience during webcasts the most were found. Communication theories that could be important for communication during webcasts were discussed. The relationship between the creative project, which was based on the previous research, and its fulfillment were analysed, mostly based on the testimonies of creative team and viewers. Comparative analyses between the creative project and webcasts from *Polymer* culture factory were done to find the aspects how further webcasts could be improved.

Findings. Many properties characteristic to other new media technologies are also characteristic to webcasts. From technological point of view the most influential are digitality and belonging to the network, while for the content and communication aspects interactivity and simulation seem to be most influential.

For communication on webcasts harmful factors could be: lack of the experience for creative team, technical disruptions, lack of human resources, unfamiliar format or content for the public and insufficient content control from the side of the creative team's side.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Bauwens, Joke, Joke Beyl. *Artist Meets Audience: Understanding The Social Meaning Of Art On The Internet*. Unesco Observatory, Faculty Of Architecture, Building And Planning, The University Of Melbourne Refereed E-Journal, Vol 1. Issue 5. April 2010. Prieiga internete: <http://web.education.unimelb.edu.au/UNESCO/pdfs/ejournals/beyl-paper.pdf>
2. *Digital Audiences: Engagement with Arts and Culture Online*. Prieiga internete: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/doc/Digital_audiences_final.pdf
3. *Digital Media Revisited: Theoretical and Conceptual Innovation in Digital Domains*, Red.: Gunnar Liestøl, Andrew Morrison, Terje Rasmussen, JAV, Anglija: The MIT Press, 2004.
4. Fiske, John. *Įvadas į komunikacijų studijas*. Vilnius : Baltos lankos, 1998.
5. Fisher-Lichte, Erika. *Performatyvumo estetika*. Vilnius: Menų spaustuvė, 2013.
6. Gere, Charlie. *Art, Time and Technology*. Bloomsbury 3PL, 2006.
7. Hope, Cat, John Ryan. *Digital Arts: An Indroduction to New Media*. Bloomsbury Academic, 2014.
8. Lister, Martin, Jon Dovey, Seth Giddings, Iain Grant, Kieran Kelly. *New media: a critical introduction: Second Edition*. London and New York: Routledge, 2009.
9. Manovich, Lev. *Naujųjų medijų kalba*, Vilnius: Mene, 2009
10. Milk, Cris. *How virtual reality can create the ultimate empathy machine*: [http://www.ted.com/talks/chris_milk_how_virtual_reality_can_create_the_ultimate_empat hy_machine](http://www.ted.com/talks/chris_milk_how_virtual_reality_can_create_the_ultimate_empathy_machine) [žiūrėta: 2015-04-26]
11. McLuhan, Marshall. *Kaip suprasti medijas: Žmogaus tęsiniai*. Baltų lankų leidyba, 2003.
12. Mitchell, William John, *E-topija: "Miestietiškas gyvenimas, Džimai, - bet ne toks, kokį jį pažįstame"*, Vilnius: Pasvires pasaulis, 2002.
13. Romiszowski, Alexander, Robin Mason, *Computer-Mediated Communication*, in:

[prieiga internete: <http://jan.ucc.nau.edu/~ct68/ETC599DE/Romiszowski,%20CMC%202003.pdf>]

[žr. 2015-01–19]

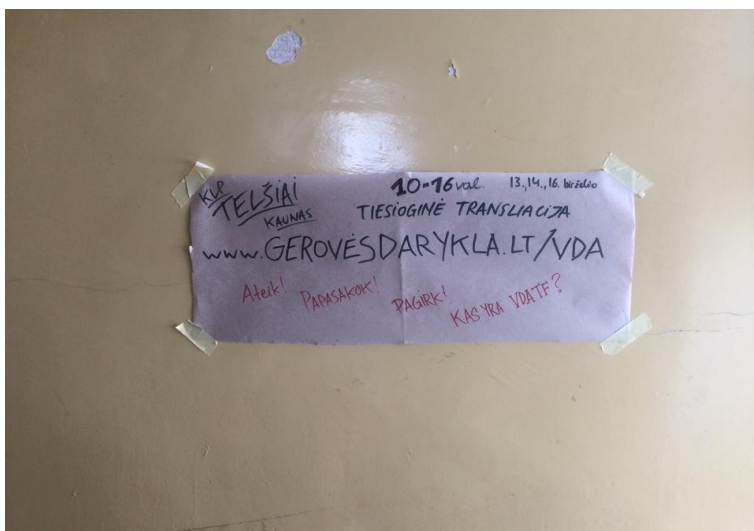
14. VDA 2013 metų savianalizės rezultatai.

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

1. V. D. A. Klaipėda. Pasiruošimo darbai

2. V. D. A. Telšiai kvietimas užėti į tiesioginės transliacijos studiją.

3. V. D. A. kūrybinė grupė Telšiuose

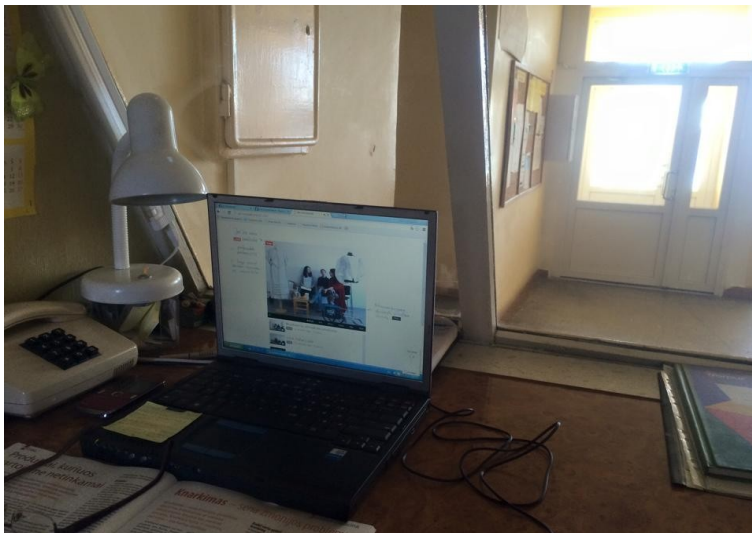
4. V. D. A. *Telšiai* studijoje svečiuojasi Telšių fakulteto dekanas R. Banys ir studentų atstovas D. Abramavičius

5. V. D. A. *Telšiai* mobili transliacija iš piešimo studijos.

6. V. D. A. *Telšiai* tiesioginę transliaciją stebi Telšių fakulteto budėtoja.

7. V. D. A. *Kaunas* tiesioginėje transliacijoje kalbiname į kvietimą užsukti į studiją atsiliepusią Kauno fakulteto Viešųjų ryšių specialistę Rūtą Stepanovaitę

8. Pilna V. D. A. projekto kūrybinė komanda pasibaigus transliacijai iš Kauno.

9. Akimirka iš V. D. A. Kaunas tiesioginės transliacijos

10. *Polymer Scrap* tiesioginės transliacijos akimirka

Ernest Truely atsakymai į Rasos Kavaliauskaitės klausimus apie *Polymer scrap* transliaciją
(angl.):

Questions about Polymer Scrap streaming event, which happened on 2014 01 24-26 In
Polymer Culture factory, Tallinn, Estonia.

Why did you chose webcast as a medium for the event?

Most of my life I have been a kind of technophobe, I didn't have an email address until 2004 when I decided to change my life and engage with digital technology. I started by going back to school and learning digital imaging and video editing. In the following years I have been exploring various digital media through art projects.

In 2013, at Polymer we found ourselves in a crisis mid-winter. We had no electricity in half the factory, it was dark and cold so hosting a real audience did not feel viable so we wanted to use a virtual media and it seemed like an opportunity to explore live-stream.

What was your objective of the event? How did you imagined/planned it to happen?

As an artist I make things as a way to organize and process my experiences so I was looking for a way resolve my ambivalence about whether or not I should move out of Culture Factory Polymer during a dispute with the landlord. I was interested in to see how much support there really was for an independent, non-governmental, artist run space which had offered studio space, community garden, galleries, workshops, exhibitions and events for almost ten years.

The idea was to maintain a continuous narrative about seventy-two things in seventy-two hours.

Since 2008 I had been helping to coordinate international artist residency at Culture Factory Polymer but, each of us in the Polymer collective shared many roles. Another role I fell into was taking care of stored artworks, installations, art materials, old furniture, etc. As I was moving away from Polymer I had to let go, to accept that I could no longer protect all that crap. "Polymer Scrap" (can also be pronounced, "Polymer's crap") seemed to be a way to document the relics of Polymer and to move on with my life.

Having worked with visiting artist residents for so many years I was interested in how to include our international community in marking this moment in the history of Culture Factory Polymer.

The idea was to choose seventy two distinct objects, on the live-stream to show and talk about each

of the seventy two items during a seventy two hour duration. We invited people to come to our makeshift video studio in Polymer or to contact us by Skype conference during the three days and to tell stories rooted in the objects.

What was the preparation for the event? How much of what happened was planned and how much of it happened spontaneously or because of interference/interaction of the audience?

During my time at Culture Factory Polymer I was also managing the Facebook page. It was an interesting process to document what was happening and to reach out to not only our immediate community but to people who had never even been to Estonia or knew nothing of our place. I added a lot of photos and content to the site and over the years we built up over 3,000 people following our page. We used the Facebook page to promote the live-stream in the same way we use it to promote our real workshops and exhibitions.

The boundaries between art and audience blur because we have opportunities to engage in different ways; some of those are opportunities to be creative and to form the work.

At Polymer I always felt like I could not really get anything accomplished by working alone and I knew this project needed support. It was mid-winter in northern Europe so it was dark, cold and hard to get anyone too excited about anything, Nina and Panu were involved from the start, a colleague from the university, what we called “Polymer People” who didn’t live or work there but were always around like Rauno and Katri. I asked Mikko to help me with the live-stream technical parts. I invited past artist resident Jaana to come and photograph and appealed to our community in Tallinn to come by the studio.

It seemed to me that audience interaction was not only appreciated but needed for the event. What were the options for people to get involved?

Wow, when you say it like that it feels very personal to me. In much of my art production, the work is only complete when others engage and it is true also of Polymer Scrap.

We were playing with the idea that people could get involved in the way that suits their geographic location, individual taste, skills and interests, so we opened new accounts on Twitter, Skype Instagram, Ebay and Bambuser (the free live-stream server we used) inviting people to share through those formats or you could reach us by telephone or come to the physical space.

During the action we became playful with the theme and celebrated the introduction of each additional format; for instance when Marko brought the record player and vinyl to our video studio. I like the idea but the situation in the studio too hectic to monitor all of the formats so we missed some texts, messages and other feedback.

Did audience participation matched your expectations? In what way?

The participation may have exceeded my expectations. In fact I was prepared for the electricity, internet and technology to fail, imagining the possibility of sitting alone, talking to myself in a room for three days. So when Niin-Anelli and Panu offered their studio and support and Mikko showed up, expectations were already exceeded.

In the 90's I worked in the U.S. in a small music venue in Portland Oregon. In the three years I worked there I may have seen hundreds if not thousands of performances. Sometimes audiences were small, sometimes it was only the staff and one or two people hanging around. I learned to appreciate the performers who were not bothered and gave heart felt performance to the few of us in the room. Why not - right? I mean, they are already there with their instruments, we are there, why not do the best show you can? Some of the performers would refuse to play or have an attitude during the performance. It always felt so insulting. And for all they know, the one audience member may be an influential critic, a producer, a prospective fan or friend.

Some of my favorite shows were from when there was little audience and balls out performances.

So even when the viewer count was at three or four during Scrap it is important to acknowledge the people behind those numbers. It doesn't matter if we have large audience or go viral in that sense, what matters is to connect with the people who are there.

The audience is offered a platform to perform by sharing their stories and feedback about their experiences at Culture Factory Polymer.

From your experience with webcasts, streaming events: what conditions are necessary to facilitate audience participation? What is the most successful way to get people involved in the process?

In terms of attracting large audiences, I don't know.

promoting and marketing "alternative" contemporary art events for the public. It is not only about sharing the information but maybe the hardest part is to engage people's attention to focus on the information. The strategy is to try to reach people through two or three formats, for instance, Facebook event invitation, printed poster and personal invitation.

Never underestimate the importance of personal invitations, ideally face to face but it can also be by letter, email, phone call etc.

I have been using "I" in this text because I initiated the project and directed it, but it wasn't my project, it was a forum for Culture Factory Polymer community. On the grass roots level, people get involved when they feel ownership of the issues involved.

Polymer scrap lasted for 72 hours. Do you find duration of the event an important factor for audience participation?

There is a rich history of seventy-two hour performance made by Non Grata and Art Container while at Culture Factory Polymer. Part of the underlying motivation for those performances and workshops is that by isolating oneself in a confined space for a prolonged period (two days to a week) focusing on a single line of inquiry, that something happens to us, we change, there is a “shift in consciousness.” A seventy-two hour live stream was a new take on an old theme. The three days gave an urgency to the action. Besides the narrative content of the live-stream there was also the voyeuristic seduction of watching me deteriorate over the duration of the program.

Did you get any feedback from viewers/participants afterwards? What experiences were shared?

Yes, I still get feedback about it. Somehow it marked a moment in time and for those of us who participated by watching or sharing stories it feels like we shared an authentic experience together.

Žiūrovo [Rasa Kavaliauskaitė] liudijimas apie *Polymer Scrap* - 72 val. tiesioginę transliaciją iš
Polymer kultūros fabriko (Talinas, Estija), 2014-01-24 – 26 per
<http://bambuser.com/channel/pixelversity> [žiūrėta 2014-01-24 – 26]

Transliacija prasidėjo įrangos derinimu, kuris truko apie valandą. Paskui pagrindinis transliacijos vedėjas, *Polymer* fabrike gyvenantis ir kuriantis amerikietis performansų menininkas Ernest Truely, stovėdamas už didelio stalo, pažymėto *Polymer* logotipu pasakojo apie pačią idėją ir transliacijos tikslus – per 72 val. papasakoti kas vyko ir vyksta *Polymer*. Tokiu būdu, palikdamas šiek tiek paslapties jis papasakojo, kad pastate buvo išjungta elektra, bet ilgai neatskleidė kas įvyko.

Pradžią atrodė miglota, akivaizdu, kad visa transliacija beveik nebuvo surežisuota, tik turėjo numatytą veiksmų planą, kuris transliacijos metu keitėsi, neviskas vyko kaip numatyta, vis pasitaikydavo didesnių ar mažesnių techninių nesklandumų, dėl kurių vienu metu transliacija buvo nutrūkusi kiek daugiau nei pusvalandžiui.

Nepaisant nesklandumų, nuolat buvo tarp 3-16 tiesiogiai transliaciją internete stebinčių žmonių, o bendras peržiūrų skaičius siekė apie kelis šimtus. Transliacija buvo vienakryptė, tačiau žiūrovai galėjo bendrauti su vedėju ir kitais tuo metu patalpoje esančiais žmonėmis įvairiais kanalais: *Bambuser* svetainės pokalbiuose, *Skype* pokalbiuose arba video/audio skambučiais, *Facebook* renginio puslapyje, *Twitter* platformoje. Transliacijos vedėjas norėjo įtraukti kuo daugiau skirtingų platformų, tarp jų: telefono skambučius, muziką leidžiamą per radiją, vinilines plokšteles, virtualius šokius ir t. t. Tad prasidėjusi kaip vienakryptė transliacija, ji vistiek susilaukė nemažai atsako iš publikos. Į publikos komentarus, pastebėjimus, siūlymus, intervencijas, buvo reaguojama daugmaž realiu laiku. Žmonės esantys Taline buvo kviečiami ateiti į *Polymer* ir pasidaryti savo su šia vieta susijusiomis istorijomis, ir kai kurie žiūrovai sureagavo ir tai padarė.

Trijų parų transliacijos metu buvo pasakojama kaip *Polymer* atsirado, vystėsi, keitėsi, kaip čia gyveno, kūrė ir jautėsi žmonės. Buvo pristatyti 72 su šia vieta susiję objektai, papasakotos juos įprasminančios istorijos. Tuos objektus transliacijai pasibaigus buvo galima įsigyti internetiniame aukcione *Ebay*, o lėšos turėjo būti panaudojamos vienam iš dviejų tikslų: sumokėti skolą už komunalines paslaugas arba išleisti jau minėtų su *Polymer* susijusių daiktų katalogą. Tokiu būdu vystėsi transliacijos naratyvas, o kartu ir interakcija su publika, mat panorėję žiūrovai galėjo balsuoti už tai kam pinigai bus panaudoti.

Karts nuo karto pasikeisdavo transliacijos vieta, vedėjo kostiumas. Karts nuo karto vedėjo vaidmenį užimdavo kiti tuo metu patalpoje buvę asmenys, kurie arba pasakodavo istorijas arba

kalbindavo kitus šalia esančius, tačiau reikėtų pastebėti, kad kiti vedėjais buvę asmenys nesugebėdavo nuolat palaikyti kontakto su publika, tarsi pamiršdavo, kad ji yra ir tiesiog užsiimdavo kokia nors veikla, o Ernest Truely nuolat palaikydavo akių kontaktą su kamera, kreipdavosi į žiūrovus („Hey, hey, Webnet“) ir reaguodavo į žiūrovų atsakus ir pasiūlymus, bei bandydavo įtraukti vis daugiau žmonių.

Įdomu buvo ir tai, kad transliacijos metu vyko mažesnių performansų/akcijų. Pats E. Truely pradžioje paskelbė, kad ketina visos transliacijos metu nemiegoti ir sulaukė palaikymo iš publikos, keli žiūrovai nusprendė prisidėti prie šios akcijos. Taip pat vyko diskusija kur panaudoti gautus pinigus, o žiūrovai taip pat sukūrė *Facebook* puslapį skirtą *Polymer* fabriko išsaugojimui, kitais būdais išreiškė savo palaikymą.

Transliacijos kalba buvo paprasta, žaisminga, su begale pasikartojimų, mat vedėjas karts nuo karto kreipdavosi į naujai prisijungusius žiūrovus, trumpai paaiškindamas kas vyko ir vyksta transliacijos metu ir apie ką yra pati transliacija. Transliacijos nuotaika dažniausiai buvo nostalgiška, dalyviai ir žiūrovai emociškai pasakojo savo išpūdžius susijusius su vieta.

Nors pati niekada nesu buvusi *Polymer* fabrike, bei asmeniškai pažinojau vos kelis transliacijoje dalyvavusius asmenis, per tris dienas išsitęsioje transliacijoje pradėjau jausti vis šiltėjantį santykį su transliacijos vedėjais bei vis empatiškiau reaguoti į transliacijos naratyvą. Galiausiai paskutinę transliacijos dieną, su draugu, kartu stebėjusiu transliaciją nusprendėme patys spontaniškai surengti palaikymo akciją – šaltą fabrikų gyventojų solidarumo dušą, kurio fotodokumentaciją įkėlėme į transliacijos *Facebook* renginio puslapį, tokiu būdu taip pat prisidedami prie transliacijos turinio bei atgalinio ryšio iš žiūrovų kūrimo.

Žiūrovo [Kazimieras Inčirauskas] liudijimas apie *Polymer Scrap* - 72 val. tiesioginę transliaciją iš
Polymer kultūros fabriko (Talinas, Estija), 2014-01-24 – 26 per
<http://bambuser.com/channel/pixelversity> [žiūrėta 2014-01-24 – 26]

Nuo pat transliacijos pradžios dėmesį atkreipė smarkiai kitoks, nei buvo įprasta, jos formatas. Transliacijos techninių aspektų derinimo baigiamieji darbai buvo atliekami jau prasidėjus tiesioginiam eteriui. Tai truko neilgai, tačiau nurodė, kad ši transliacija savo stilistika nesilygiuoja į sterilią televizinę estetiką. Anaipol, kai kurios transliacijoje naudotos tradiciniame televiziniame formatui būdingos detalės, pavyzdžiui studijoje įrengtas vedėjo stalas su logotipu, bendrame transliacijos kontekste atrodė, kaip tradicinį televizinį formatą parodijuojantys, kritikuojantys elementai. Buvo akivaizdu, kad transliacija neturėjo detalaus scenarijaus, gal tik bendras struktūros laike gaires, bei vyko daugiau mažiau spontaniškai.

Centrinė figūra šiame renginyje – tuo metu *Polymer* fabrike gyvenęs, bei šią erdvę kuravęs menininkas Ernest Truely – nuo pat transliacijos pradžios publiką maloniai įtraukė laisva bei familiaria savo kalbėjimo maniera, šmaikščiai praturtinta internetinės jaunuomenės vartojamu slengu. Šiam pristatinėjant renginį paaiškėjo, kad tai bus 72 valandų nepertraukiama transliacija iš *Polymer* fabriko, kuriame 5 metus gyvavo ir kūrė menininkų bendruomenė. Ernestas paaiškino, kad ši transliacija buvo galimai paskutinis šios bendruomenės kurtas renginys, dėl kiliusių finansinių problemų.

Transliacijos metu vyko aukcionas, kurio metu buvo pardavinėjami 72 vienaip ar kitaip su fabriku ir jo bendruomene susiję meniniai objektai. Šia akcija buvo siekiama surinkti lėšų fabriko nuomos skoloms padengti arba *Polymer* bendruomenės katalogui išleisti. Apie problematišką fabriko situaciją buvo galima suprasti ne tik iš vedėjo, bei kitų dalyvių pasakojimų - ši jautėsi ir bendroje transliacijos atmosferoje. Transliacijos metu fabrike buvo išjungta elektra; eteryje pasirodantieji buvo šiltai apsirengę, susisukę į antklodes – žiemą buvo išjungtas šildymas. Nors šių žmonių asmeniškai nepažinojau – visi šie veiksniai manyje kėlė jiems empatijos jausmą.

Transliacijos vedėjas gan sėkmingai mėgino kurti abipusę komunikaciją su žiūrovais, ragindamas šiuos įsitraukti į transliacijos vyksmą susirašinėjant intrnetinėje platformoje esančiame pokalbių lange, ar lydinčiojoje renginio *Twitter* paskyroje, dalyvaujant aukcione, ar gyvai ateinant į transliacijos erdvę, taip pat mėgindamas juos įtraukti į įvairius medijų eksperimentus – virtualius šokus, video pokalbius tiesioginiame eteryje, kt.

Renginio eteryje ilgesniam ar trumpesniam laikui pasirodydavo vis naujų žmonių. Kai kurie

šių ateidavo spontaniškai reaguodami į transliacijos metu vis besikartojančius Ernesto kvietimus, kiti savo pasirodymą transliacijoje, matyt, buvo suplanavę iš anksto. Šitaip transliaciją stebintieji turėjo galimybę virtualiai pažinti keletą *Polymer* fabriko gyventojų, ar netoliese gyvenančių šių draugų menininkų.

Transliacijos metu video lango apačioje buvo matomas auditorijos dydis. Tai, kad transliaciją stebinčiųjų buvo nedaug, (vyravo vidutiniškai apie 10 žiūrovų) vertė jaustis, esą kiekvienas paskiras žiūrovas, todėl ir aš, turėjo didelę svarbą transliacijos vyksmui. Tai taip pat buvo vienas veiksmų paskatinęs mane su kartu transliaciją stebėjusia Rasa išreikšti savo solidarumą *Polymer* fabriko šalančiai bendruomenei, surengiant šalto dušo akciją mūsų fabrike, kuria renginio vedėjas pasidalino eteryje.

Pasirinkta neformali, eskiziška, renginio metu organiškai kintanti transliacijos forma, bei itin betarpiškas vedėjo, bei kitų dalyvių bendravimas su žiūrovais, bei atgalinio ryšio skatinimas, kūrė dalyvavimo, ypatingo ryšio jausmą. Nors iki transliacijos, jos dalyvius pažinojau itin negausiai, ši paskatino artimesnę asmeninę pažintį su kai kuriais iš jų ateityje.

Kūrybinės komandos narės [Rasos Kavaliauskaitės] liudijimas apie V. D. A. transliacijų eigą

2015 m. balandžio 13, 14 bei 16 dienomis įgyvendinau V.D.A. arba Virtuali dailės akademija, kurio metu pasitelkusi komandą, sudarytą iš Kazimiero Inčirausko, Gudritos Lapės ir Ievos Gudmonaitės, keliavome po VDA Klaipėdos, Telšių bei Kauno fakultetus ir bandėme užčiuopti fakultetų dvasią.

Kiekviename taške tiesioginės transliacijos vyko apie 6 val., bet dėl techninių kliūčių nepavyko transliuoti be pertrūkio. Tiesiogines transliacijas buvo galima stebėti šiame puslapyje <http://www.gerovesdarykla.lt/vda/>, o informacija apie vykstančias transliacijas ir bandymas įtraukti žiūrovus vyko renginio puslapyje socialiniame tinkle Facebook: <https://www.facebook.com/events/1032335850129723/>. Transliavimui naudota *Bambuser* transliavimo platforma, sukurta *Virtualios dailės akademijos* paskyra, kurioje per tris transliacijų dienas sukurti 33 gyvai transliuoti video įrašai, iki 2015.04.23 sulaukę 1,641 peržiūros, iš kurių 682 vyko tiesioginės transliacijos metu. Tačiau, nors peržiūros vyko tiek tiesiogiai, tiek ir paskui, niekaip nepavyko įtraukti į transliacijos veiksmą žiūrovų. Be kelių kvietimu užėti į transliacijų studiją pasinaudojusių žmonių, kiti liko pasyvūs stebėtojai, nepavyko jų įtraukti į patį transliacijos vyksmą, nors buvo tikėtasi, kad žiūrovai bus suinteresuoti pasidalinti istorijomis iš studijų ir gyvenimo VDA fakultetuose iš kurių buvo transliuota. Daugiausia archyvuotos medžiagos peržiūrų sulaukė *V. D. A. Telšiai 7* dalis, kurioje kalbinome juvelyrikos dėstytoją Laimą Kerienę, kuri pasakojo apie juvelyrikos studijų VDA lygį atitinkanti tokių programų europinius standartus bei juvelyrikos studentų bei dėstytojų dalyvavimą tarptautinėse parodose.

Balandžio 13 d. *V. D. A. - Virtuali dailės akademija* – VDA Klaipėdos fakultetas

Buvo baisu pradėti nuo Klaipėdos, nes beveik visi kūrybinės grupės nariai čia lankėsi pirmą kartą, patalpos ir kolektyvas visiškai nepažįstami, o fakulteto dekanas teigė negavęs laiško su pasiruošimui būtinais klausimais, tokiais kaip žmogaus atsakingo už kompiuterių tinklą kontaktinis telefonas, studentų atstovybės kontaktinis asmuo. Tad jautėme, kad turėsime nemažai improvizuoti visiškai nežinodami ko galime tikėtis.

Atvykus mus šiltas pasitiko VDA Klaipėdos fakulteto dekanas prof. Alvydas Klimas, nurodė vietą studijai, greitai apvedė per fakulteto patalpas, kuriose galime filmuoti transliacijos metu,

nurodė bent kelis dėstytojus, kuriuos galėtume pakalbinti.

Pradėjome nuo pasiruošimo transliacijai kuri jau pati buvo tiesioginė transliacija, tačiau nusprendėme ją ištrinti ir palikti tik tai „svarbu“, o paskui sulaukėme atsiliepimo iš žiūrėjusių, kad pasiruošimas buvo įdomesnis už kai kurias transliacijos dalis, tad nusprendėme kitomis dienomis pasiruošimo neištrinti.

Sugalvojome ir visas transliacijų dienas laikėmės tos pačios pradžios modelio: prasidedant transliacijai apie 10-15 min markeriu ant įjungto „Šilelio“ ekrano buvo pašomas užrašas „V.D.A.“, o paskui televizorius pastatomas kampe ir matomas visos transliacijos metu tampa gyvu projekto logotipu. Po jo seka įžanga, kurioje pristatome projekto idėją ir komandos narius. Toliau seka pasakojimai apie tai ką mes žinome apie fakultetą, ką esame apie jį girdėję ir kaip su juo susidūrę. Kadangi apie Klaipėdos fakultetą žinojome nedaug, greitai atsiradome dekanų kabinete, kur jis mums papasakojo fakulteto istoriją, pasidalino kuo gyvena fakulteto darbuotojai, kokie yra fakulteto ateities planai.

Toliau sekė kūrybinės komandos klajonės po fakulteto teritoriją, kurių metu ne tik bandėme parodyti kokia yra fakulteto aplinka, bet ir spontaniškai pasigauti nieko nenučiuokiančių dėstytojų bei studentų. Stengėmės išlaikyti laisvą ir draugišką atmosferą.

Spontaniškai vystantis transliacijos turiniui, daugiausiai laiko praleidome kalbindami interjero dizaino studentus bei už interjero dizaino programą Klaipėdoje atsakingą dėstytoją Saulių Jusionį, aktyviai įsitraukusį į transliacijos veiksmą, aprodžiusį daugybę studentų darbų sukurtų studijų atsiskaitymams bei dalyvavimui konkursuose. Susidarė įspūdis, kad fakultete dirba labai aktyvūs, motyvuoti dėstytojai.

Kadangi nemažai vaikščiojome po fakultetą, ir dėl to karts nuo karto prarasdavome interneto ryšį ir tai automatiškai nutraukdavo tiesioginę transliaciją, sudarė iš viso 14 atskirų dalių.

Balandžio 14 d. V. D. A. - *Virtuali dailės akademija* – VDA Telšių fakultetas

Tiesioginė transliacija iš VDA Telšių fakulteto vyko sklandžiausiai palyginus su kitomis projekte vykusiomis transliacijomis. Kadangi šis fakultetas kūrybinei komandai buvo pažįstamas geriausiai, buvo pasirinkta namų tema: kūrybinė komanda buvo apsirengusi chalatais, šlepetėmis, transliacijos metu užsukusius studentus bei dėstytojus kvietė kartu išgerti arbatos, neformaliai pakalbėti.

Tiek studentai, tiek dėstytojai noriai įsitraukė į transliacijos vyksmą, vyko nuolatinė pašnekovų kaita, vyravo džiugi nuotaika. Kalbinome fakulteto dekaną Ramūną Banį, gaminio dizaino bei juvelyrikos programų dėstytojus, juvelyrikos ir aprangos bei mezgimo dizaino

studentus. Kai kurie studentai atsinešė parodyti savo darbų, noriai pasakojo apie savo studijas ir popaskaitinę veiklą.

Nufilmavome ir piešimo studiją bei bendrabučio patalpas, nors didžioji transliacijų dalis vyko iš „studijos“ patalpos, tad perėjimai tarp transliacijos dalių buvo suplanuoti ir gerokai sklandesni nei Klaipėdos fakultete. Fakulteto dėstytojai bei studentai patys stebėjo tiesioginę transliaciją, tačiau nebuvo aktyvūs, atgalinio ryšio sulaukėme nedaug (viena dėstytoja pradariusi duris pareiškė, kad transliacijos vyksmas nuobodus ir reikia kažką keisti; bei apsilankė keli studentai transliaciją stebėję studentai.).

Balandžio 16 d. V.D.A. - *Virtuali dailės akademija* – VDA Kauno fakultetas

Tiesioginė transliacija iš VDA Kauno fakulteto buvo pati chaotiškiausia iš visų projekto transliacijų. Nors gavome patalpą, kurioje puikiai veikė laidinis internetas, ji buvo fiziškai atskirta nuo gausiai lankomų fakulteto vietų, o nenutrūkstamai filmuoti buvo labai sunku, nes pasirodė, kad bevielio interneto ryšys vaikstant koridoriais dažnai nutrūksta.

Transliacijos metu pakalbinome apie fakultetą papasakojusią viešųjų ryšių skyriaus vadovę Rūtą Stepanovaitę, kuri papasakojo ir fakulteto ateities planus. Ji buvo vienintelis žmogus apsilankęs studijoje dėl kvietimo transliacijoje. Taip pat pakalbinome grafinio dizaino, tapybos bei tekstilės studentus, tapybos dėstytoją bei užsienietį pozuotoją, aptarėme tapybos ir tekstilės programų skirtumus Vilniaus ir Kauno fakultetuose, aplankėme grafikos, tekstilės bei keramikos dirbtuves, fakultete veikusią VDA Kauno fakulteto Piešimo studijos vadovo prof. Rimvydo Mulevičiaus kūrinių parodą *Akvarelės ir grafika*.

Dėl dažnų interneto ryšio pertrūkimų tarp transliacijų dalių susidarė ilgos pauzės, nors pačios transliacijos dalys buvo ilgesnės, nei kituose VDA fakultetuose. Buvo sunku prikalbinti studentus šnekėti, nemažai teigė neturintys laiko.

Kūrybinės komandos nario [Kazimiero Inčirausko] liudijimas apie renginio V.D.A. transliacijų eigą

Virtualios Dailės Akademijos renginiuose buvau atsakingas už techninius transliacijų įgyvendinimo aspektus, bei sklandų jų veikimą transliacijoms vykstant. Šiokia veikla teko užsiimti antrą kartą, tačiau žinant, kad žaisminga, laisva bei kiek eskiziška forma buvo tai, ko ir siekėme - šitai nesukėlė didelio nepatogumo. Buvau operatorius, tad didžiąją transliacijų dalį teko stebėti ta pačia kryptimi, kokia jas turėjo matyti ir žiūrovai. Kadangi dirbau užkadrinį darbą bei nebuvau įpareigotas visada šiame matytis – dalį likusio laiko praleidau vaikščiodamas po fakultetų patalpas, ieškant pašnekovų, bei filmuodamas mini video reportažus. *V. D. A.* projekto transliacijos vyko trimis etapais – tris dienas iš trijų Vilniaus Dailės Akademijos fakultetų.

KLAIPĖDA:

Pirmąją dieną (balandžio 13 d.) ankstų rytą su visa įranga vykome į VDA Klaipėdos fakultetą. Vietoje mus maloniai pasitiko bei į sutartas mūsų laikinos studijos patalpas nukreipė dekanas prof. Alvydas Klimas.

Iki *Facebook* platformoje skelbtos transliacijos pradžios likus keliolikai minučių, buvome įjungę tiesioginį eterį testavimui – ankstyviausi žiūrovai galėjo stebėti dalį techninio pasiruošimo darbų, tačiau šios dalies įrašą vėliau ištrynėme. 10:00 val. transliacija prasidėjo plačiu, „sniegą“ rodančio televizoriaus „Šilelis“ ekrano kadru. Apie penkioliką minučių truko užrašo V.D.A. piešimas ant šio ekrano. Baigus, televizorius buvo nuneštas gilyn į kadrą ir jame įkomponuotas taip, kad taptų logotipo „V.D.A. KLAIPĖDA“ fizine dalimi. Šio vyksmo metu susilaukėme ir pirmo grįžtamojo ryšio iš žiūrovų – komentarų internetinėje transliacijos platformoje esančiame pokalbių lange. Po to Rasa Kavaliauskaitė kartu su Gudrita Lape pristatė projekto *V. D. A.* idėją. Gudrita Lapė taip pat trumpai žiūrovams papasakojo apie jos kartu su Ieva Gudmonaite anksčiau vykdytą lokalią (tarp VDA fakultetų) fikcinę mainų programą *Prizmus*. Aš tuo tarpu, naudodamas kitą kamerą, ėjau filmuoti pirmųjų „impresijų“ - trumpų spontaniškų vizualinių mini reportažų, vaikstant fakulteto koridoriuose bei kiemuose, fiksuojant randamus kūrybos objektus, žmones, bei kitas dėmesį patraukusias, mano nuomone reprezentatyvias detales. Ši medžiaga buvo iškart bevieliu tinklu sinchronizuojama su transliavimo tašku – nešiojamuoju kompiuteriu ir vėliau iš jo transliuojama, taip bandant užpildyti eterio laiką, reikalingą technikos persinešimui į kitas patalpas. Paleidus į eterį pirmąją „impresiją“ studijos įrangą persikėlėme į Dekano kabinetą iš kur transliavome interviu su juo.

Kadangi Klaipėdos fakulteto patalpose veikė bevielis internetas, nusprendėme toliau transliaciją tęsti mobiliai. Su įranga vaikščiodami po fakulteto pagrindinio pastato koridorius bei kabinetus ieškojome bei kalbinome studentus ir dėstytojus, rodėme studentų studijų darbų, metodinės medžiagos, kitų meninių objektų ekspozicijas. Individualiuose bei grupiniuose interviu teko pakalbinti architektūros, grafinio dizaino studentus bei jų dėstytojus, kita fakulteto personalą.

Ko gero aktyviausiai į šį procesą įsitraukė ir išsamiausiai, su dideliu entuziazmu ir pasididžiavimu, tiek verbaliai, tiek ir vizualiai Klaipėdos fakulteto studentų veiklą bei nuopelnus pristatė vizualiojo dizaino katedros dėstytojas architektas-dizaineris Saulius Jusionis.

Transliaciją užbaigėme į eterį paleisdami video reportažus iš labai įspūdingų, senajame Klaipėdos fakulteto pastate esančių dirbtuvių bei ekspozicinių erdvių.

Deja, neišvengėme keleto techninių nesklandumų. Dėl netolygaus bevielio tinklo padengimo Fakulteto patalpose, trumpam, buvo dingęs eterio vaizdas (girdėjosi tik garsas). Taip pat dėl šios priežasties transliacija buvo kelis kartus ir visiškai nutrūkusi.

Bendrai dienos transliacija truko apie 6 val.

TELŠIAI:

Antrą dieną (balandžio 14 d) toli keliauti nereikėjo, nes transliacija vyko iš Telšių, kur ir buvome apsistoję. Ši transliacija, iš visų trijų kėlė mažiausiai streso bei vyko sklandžiausiai turbūt dėl to, kad Telšių fakultetas mums visiems trims buvo geriausiai pažįstamas, žinojome ko čia galime tikėtis. Aš pats čia studijavau keturis metus, tad tiek dėstytojų bei studentų bendruomenė, tiek erdvės bei jų atmosfera buvo man gerai pažįstamos.

Atvykę šnektelėjome su gaminio dizaino dėstytojais, bei buvome nukreipti į sutartą patalpą studijai, gaminio dizaino katedroje. Pasiruošimo darbus vėl ėmėme transliuoti iki oficialios renginio pradžios, tik šįkart šio įrašo nebetrynėme, mat buvome susilaukę komentaro, jog tai – taip pat įdomi transliacijos dalis.

Oficialioji dalis taip pat prasidėjo „Šilelio“ kadru, tik šį kartą pradžioje, nuo „sningančio“ jo ekrano buvo nuvalomas V. D. A. logotipas, tada markeriu vėl užpaimamas tas pats V.D.A. bei nunešus šilėlį toliau, sujungiamas su likusia logotipo dalimi - „TELŠIAI“.

Transliacijų vedėjos projektą pristatinėjo įsitaisiusios baldų dizaino specialybės studentų kurtuose krėsluose, apsirengusios chalatais bei šliurėmis – aliuzija į familiarią, namų atmosferą Telšių fakultete, apie kurią iš anksto žinojome.

Šįkart (remdamiesi pirmosios transliacijų dienos patirtimi) studiją mėginome išlaikyti lokalią ir pašnekovus kvietėmės pas save. Tam palankias sąlygas lėmė ir draugiškas studentų – ypač studentų atstovybės pirmininko Dovydo – įsitraukimas. Nors šios dienos transliacijos scenarijaus

gairės buvo panašiai abstrakčios, kaip ir pirmą dieną – išlaikyti sklandų besikeičiančių pašnekovų ritmą sekėsi kur kas sklandžiau. Vedėjos kalbino trikotažo ir modeliavimo, juvelyrikos, gaminio dizaino studentus. Kai kurie jų atsinešė parodyti savo studijų darbų, darbo įrankių. Taip pat pakalbėti buvo užsukę dekanas Ramūnas Banys, metalo plastikos dėstytoja Laima Kėrienė, keletas gaminio dizaino dėstytojų.

Kaip ir pirmosios transliacijos metu į eterį keletą kartų buvome paleidę trumpų video reportažų iš įvairių fakulteto vietų. Paklaidžiojome studentų kūryba gausiais piešimo katedros koridoriuos bei auditorijomis. Vienoje jų pavyko užfiksuoti vykstančios piešimo paskaitos fragmentą. Taip pat apsilankėme bendrabutyje, apėjome kalvę, bei užfiksavome keletą lauke dirbančių skulptorių, beigi įstabaus grožio ežero, prie kurio ir įsikūręs Telšių fakultetas vaizdų.

Šios transliacijos metu pavyko pamatyti ją tiesiogiai stebinčiųjų.

Kadangi Telšių fakultetą ir taip jaučiausi gan gerai pažįstantis, daug naujo apie šią vietą nesužinojau, tačiau buvo tikrai malonu bei nostalgiska prisiminti čia tvyrančią laisvą bei artimą, gal net šeimynišką atmosferą.

KAUNAS:

Dėl trečiosios dienos (balandžio 16 d.) transliacijų turėjome daugiausiai neaiškumų, todėl ir neramumo. Tai buvo vienintelis fakultetas iš trijų mūsų lankytų, kuriame aš anksčiau nebuvo lankęsis bei nepažinojau bendruomenės. Čia savo studijai gavome patalpą, kurios nesiekė bevielės internetas – gavome laidinį. Studiją – turbūt dėl to, kad jau trečią kartą – įsirengėme gan greit, tačiau sunerinti vertė laidu neatiteikantis interneto ryšys. Laimei, su fakulteto personalo pagalba šią problemą pavyko išspręsti dar likus laiko iki transliacijos pradžios.

Vėl kartojosi dalies pasiruošimo transliacija, bei po jos sekęs tradicinis logotipo ant „Šilelio“ pašymo ritualas. Sujungus logotipą „V.D.A. Kaunas“, vedėjos pristatė V. D. A. projektą, vietą iš kurios tądien transliavome, bei papasakojo apie *Prizmus* mainų projektą. Tiesa, tądien, kiek vėliau prie vedėjų komandos prisijungė ir tapytoja-poetė Ieva Gudmonaitė – dar viena *Prizmus* projekto iniciatorių.

Pradžioje sunkokai sekėsi vystyti transliacijos naratyvą, nes daug sutiktų potencialių pašnekovų drovėjosi. Kvietimai apsilankyti studijoje ir pabendrauti, kaip ir prieš tai vykusių transliacijų metu, buvo pakabinti keliose fakulteto vietose, taip pat buvo atliekami tiek ieškant žmonių pastate, tiek ir pasikartojančiais kvietimais tiesioginiame eteryje. Dėl to buvo tekę transliaciją kuriam laikui net nutraukti.

Laimei, ilgainiui atsirado keletas pašnekovių – grafinio dizaino studenčių, papasakojusių apie savo specialybę, bei studentišką gyvenimą. Taip pat, šios transliacijos metu į studiją išsamiau

apie Kauno fakulteto veiklą papasakoti užsuko viešųjų ryšių skyriaus vadovė Rūta Steponovaitė. Tai buvo bene vienintelis asmuo, sureagavęs į kvietimą išgirstą tiesioginiame eteryje.

Transliacija ėmė vystytis dar sklandžiau, kai į studiją pavyko pasikviesti būrį tapytojų kartu su dėstytoju Pranu Griušiu bei indą pozuotoją. Ieškojome skirtumų tarp Vilniaus ir Kauno fakultetų tapybos specialybių, studentai taip pat papasakojo apie savo asmenines kūrybines ambicijas, atmosferą Kauno fakultete. Jautėsi, kad Kaune yra nemaža atskirtis tarp tapytojų bei kitų specialybių studentų bendruomenių. Galbūt tai iš dalies lėmė ir fizinė atskirtis tarp šių sferų – tapytojai dirbo (kai kurie ir gyveno) savo studijose, esančiose kitame, labai smarkiai kitokiame fakulteto pastate. Šioje erdvėje buvo galima jausti kur kas mažiau suvaržytą, bohemiškesnę atmosferą. Gaila tik, kad mums nebuvo leista ten filmuoti. Nepaisant to, mano, nuomone, tai buvo pats įdomiausias interviu visų transliacijų metu.

Vėliau, žinodami, kad fakultete yra daug bevielio interneto transliavimo taškų, bandėme mobilizuoti savo studiją. Deja, kaip ir pirmąją transliacijų dieną tai ne itin pasiteisino – susidūrėme su transliacijos trūkiais, tad turėjome pereiti prie kompromisinio sprendimo – iš anksto nufilmuotų video reportažų transliavimo. Šiais parodėme darbo proceso fragmentų iš grafikų dirbtuvių.

Transliacijų pabaigai persikėlėme savo studiją į dar kitą, tekstilės ir keramikos specialybių, pastatą. Ten eteryje pakalbinau tekstilės dėstytoją bei studentę, transliaciją užbaigėme video reportažu iš keramikos bei tekstilės dirbtuvių.

Nors pradžia buvo sunki, pabaigoje jaučiausi bent minimaliai pažinęs gan įvairialypį Kauno fakultetą. Išsamesnei pažinčiai 6 ten praleistos valandos buvo tiesiog per trumpas laikas.

--

Visų transliacijų metu stengėmės pateikti kuo platesnius fakultetų pjūvius – bent minimaliai pakalbinti kuo daugiau skirtingų specialybių studentų ir dėstytojų, paliesti tiek studijų, tiek ir jų laisvalaikio, bendruomenės komunikacijos temas, pristatyti fakultetų erdves. Manau, kad šitai mums gan neblogai pavyko.

Taip pat pastebėjau, kad interviu kokybei, tokio pobūdžio transliacijose reikšmingas faktorius – žmonių kiekis. Kuo šių vienu metu būdavo daugiau – tuo organiškiau ir gyviau vystydavosi transliacija. Turbūt to paties nebūtų galima taikyti formalesnės formos transliacijoms.

Studijos mobilizavimas eterio metu, įsitikinome, nėra geras sprendimas tokio pobūdžio transliacijose. Tai būtų įmanoma tik turint savo mobilią, didelės spartos interneto prieigą.

Transliacijas stebinčiųjų skaičius svyravo tarp 3-20, kartais šokteldamas dar keliomis dešimtimis, tačiau nustebino kur kas mažesnis, nei tikėjausi, atgalinio ryšio iš jų kiekis. Tolimesnėse transliacijose, manau, reiktų spręsti patogesnės interakcijai su žiūrovais transliavimo

platformos. Mūsų ši kart naudotoji (Bambuser.com) turėjo problematišką tekstinių pokalbių funkciją – kas kart transliacijai nutrūkus, ar sąmoningai pradėjus naują jos etapą – kartu su transliacija nutrūkdavo ir pokalbių srautas – iš naujo tekdavo pateikti visą tuo metu pokalbių lange aktualią buvusią informaciją. Manau, kad šis vientisumo trūkumas, buvo vienas faktorių lėmusių mažą grįžtamojo ryšio kiekį.

PRIEDAS NR. 6

Gudritos Lapės liudijimas apie V.D.A. transliacijas, atsiųstas 2015-05-17

V.D.A. transliacijų idėja man patiko nuo pat pradžių, dėl dažnai minėto Prizmus projekto idėjos su Ieva Gudmonaite. Prieš transliacijas žinojau, kad per daug nieko nereikia tikėtis, geriau būti nustebintiems.

Pirma stotelė – Klaipėda. Nežinojau fakulteto istorijos ir to, kad jau persikraustė į naujas patalpas, kurios taip pat turi ryšį su Prizmus. Diena buvo labai sunki, daug bėgiojome ir nors miesto nepamatėme, studentų darbai ir dėstytojų pasakojimai atvėrė duris į spalvingą studentų ir dėstytojų bendradarbiavimo pasaulį.

Jau po šios transliacijos buvo aišku, kad per daug daiktų tampėmės su savimi į transliacijų buveines.

Antra – Telšiai. Nuotaikos geros nuo pradžių. Džiugino draugiškumas, bet pabaigoje jaučiausi išsekusi nuo žmonių dėmesio. Linksmiausia dalis buvo bėgiojimas po pastatus ir studijas ir aplink fakultetą esančių darbų įamžinimas.

Trečia – Kaunas. Vis kilo klausimas - Kur buvo dekanas? Bėgiojimas laiptais nepadėjo susikaupti, bet ištverėme. Bent jau buvome spalvoti ir užpildėme tuščias erdves. Nustebino tai, kad tiek taikomųjų dalykų galima studijuoti Kaune, nes visada atrodė, kad viskas taip pat kaip Vilniuje tik kitokie pastatai.

Komunikacija su Klaipėda ir Telšiais buvo puiki. Kaunas nuvylė po pirmų pozityvių transliacijų ir atrodė, kad jau per ilgai dirbome, nors buvo tik trečia diena.

Trūko aiškesnio išankstinio pasiruošimo savęs reprezentacijai. Aš buvau labiau pasiruošusi vaidinti išraiškingus personažus atvyksiančius į fakultetus, bet po pirmojo bandymo teko pereiti į spontanišką kalbėjimą ir emocijų netvardymą. Tai gal ir gerai atrodė, bet neabejoju, kad tuo metu galėjo trūkti trumpo paaiškinimo-komentaro iš šono žiūrinčio žmogaus (pvz.: Kazimiero).

Kitą kartą norėtusi pasiruošti pavyzdžiui top 5 klausimus į kuriuos atsakytų pirmieji pašnekovai atėję į pokalbių salę, kas galėtų dar labiau sujungti transliacijas ir pritraukti žiūrovus.

Reikėtų vieno bendro chat'o transliacijoms, gal kažkaip sujungto su Facebook, kad būtų lengviau pasiekti.

Žiūrovės [Aistės Jucytės] liudijimas apie V. D. A. tiesiogines transliacijas

Balandžio 13 dieną internete žiūrėjau didžiąją dalį V. D. A. tiesioginės transliacijos iš Klaipėdos bei balandžio 14 dieną fragmentiškai stebėjau tiesioginę transliaciją iš Telšių. Pirmojoje įdomiausia buvo stebėti pasiruošimą prieš transliaciją. Pati pradžia buvo nuobodi. Vedėjos atrodė lėtos ir pavargusios, tačiau sudomino transliacijos formatas, kuris pasirodė neįprastas, kaip televizija tik be reklamos ir neredaguota. Palyginus su Telšiais, Klaipėda atrodė kaip repeticija. Veiksmas vystėsi taip lėtai, kad buvo sunku suprasti kur link veda, kartais buvo sunku suprasti kas vyksta. Atrodė, kad reikalingas išankstinis kontekstas, kad galėtum žiūrėti, nes kitaip susidaro įspūdis, kad per daug nuomonių, asmeniškumų. Tai pat transliacija karts nuo karto strigdavo.

Iš matytų Telšių transliacijos fragmentų, susidarė įspūdis, kad vyksmas buvo intensyvesnis ir nuotaika džiugesnė.

Manau, kad projektas buvo įdomi iniciatyva, netikėtas žanras, bet nebuvo gerai išpildytas. Nebuvo kažkokio momento, kuris labai įstrigtų į atmintį.